

ERSTA
SKÖNDAL
HÖGSKOLA

Kerstin Trägårdh

Socionomprogrammet 240 hp, Institutionen för socialt arbete

Socialt arbete uppsats 15 hp, SD82, 2010

Handledare: Johan Gärde

Examinator: Johan von Essen

Gruppen en del av individen

En studie om hur ungdomsgruppen påverkar och har betydelse för individen på HVB- hem för ensamkommande flyktingbarn

En individs beteende kan endast förstås i termer av hela den grupps beteende i vilken han är medlem. Den sociala handlingen förklaras inte genom att man bygger upp den med hjälp av stimulus och respons; den måste tagas som en dynamisk helhet – som något pågående i vilket ingen del kan betraktas eller förstås isolerad – en komplex organisk process, underförstådd i varje stimulus och respons som ingår i den.

(George Herbert Mead genom Svedberg, 2007, s. 33)

Förord

För ungefär fem år sedan kom jag för första gången i kontakt med en målgrupp som då var helt ny för mig: ensamkommande flyktingbarn. Jag sökte mig till en ideell organisation för flyktinghjälp och blev där del av en frivilliggrupp som besökte ett boende för ensamkommande flyktingbarn. Nu fem år senare har jag varit verksam ideellt, haft praktik och arbetat i offentlig och privat verksamhet med ensamkommande flyktingbarn på de HVB-hem som de placeras i. Jag beundrar de barn och ungdomar som kommer hit, ofta är det inte självvalt men de gör det bästa av situationen. Många av dem kommer hit med en förväntan på att livet ska bli enklare, de kämpar trots att de möter motgångar och de gläds åt sig själva och varandra vid framgångar. De är en resurs för det svenska samhället i mina ögon, men för att de ska fortsätta vara det måste vi uppmuntra, bemöta och ta hand om dem medvetet och respektfullt. Därför är mottagandet av de här ungdomarna otroligt viktigt.

Jag vill tacka de personer som har hjälpt mig på olika sätt att möjliggöra den här uppsatsen. Jag vill tacka min handledare Johan Gärde som bollat idéer med mig, kommit med goda råd och givit av sin tid. Jag vill tacka Anders Eed för ovärderligt stöd. Slutligen vill jag tacka min familj för uppmuntran, stöd och tid under den här perioden.

Stockholm 2010-06-10

Kerstin Trägårdh

Sammanfattning

Enligt lagändringen i Lag (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. som skedde 1 juli 2006 delar stat och kommun på ansvaret för mottagandet av ensamkommande flyktingbarn. Migrationsverket har nu ansvar för myndighetsutövningen och att barnens asylskäl prövas och kommunerna har ansvar för barnens omvårdnad och boende. De boenden som kommunen kan erbjuda barnen, enligt bestämmelser från socialstyrelsen är bland annat HVB- hem. I skrivna dokument om HVB- hem för ensamkommande flyktingbarn står inget om den kollektiva boendemiljö som ungdomarna placeras i. Det nämns heller inget om personalens uppgift att ta hänsyn till gruppens processer i dess helhet och hur de påverkar och har betydelse för individen. Mitt huvudsakliga syfte med den här studien har varit att uppmärksamma ett grupperspektiv på HVB-hem för ensamkommande flyktingbarn. Detta har gjorts utifrån ett personalperspektiv.

Syftet för studien har varit att få en ökad kunskap om och förståelse för hur ungdomsgruppen på HVB-hem för ensamkommande flyktingbarn påverkar och har betydelse för den enskilda ungdomen.

I studien har jag valt att använda mig av en kvalitativ metod i form av halvstrukturerade intervjuer. Jag har intervjuat två verksamhetschefer och sju personal på två HVB-hem för ensamkommande flyktingbarn.

I studiens resultat framkom flera observationer, berättelser och reflektioner från chefer och personal där den kollektiva boendemiljön påverkar och har betydelse för individen. Resultatet visade också på parallellprocesser som pågår i miljön. Förutom grupprocessen är individen också påverkad av integrations- och migrationsprocessen. Samtliga processer får betydelse och påverkar individen i den kollektiva boendemiljön.

Analysen och diskussionen har i flera avseenden visat och förtydligat hur ungdomsgruppen i den kollektiva boendemiljön påverkar och har betydelse för individen på HVB- hem för ensamkommande flyktingbarn. De valda teoriernas och begreppens komplement till varandra har gett klarhet till materialet. Det har tydligt framkommit att gruppen har påverkan och betydelse för individens integrationsprocess, beteende, KASAM och vardagliga liv på boendet.

Nyckelord: ensamkommande flyktingbarn, ungdomar, betydelse, påverkan, kollektiv boendemiljö, etniska subgrupper, gruppdynamik, grupprocess, integrations- och migrationsprocess

Innehållsförteckning

Inledning.....	7
Bakgrund	8
Begreppsdefinitioner	8
Ansvarsfördelning mellan stat och kommun.....	10
Ankomst- och anvisningskommun.....	10
Asylprocessen	11
HVB- hem	12
Problemformulering.....	12
Syfte	13
Frågeställningar	13
Metoder och material	14
Förförståelse	15
Urval	15
Empiriinsamling	16
Insamling av tidigare forskning och litteratur.....	17
Analys och bearbetningsmetod.....	18
Etiska överväganden.....	18
Metod problem	19
Tidigare forskning och litteratur	22
Om ensamkommande flyktingbarn	22
Om ungdomsgruppen	24
Ungdomen och den egna etniska gruppen i en mångkulturell miljö	25
Om institutionsvård unga/HVB-hem.....	26
Teoretiska utgångspunkter	27
FIRO- teroin	27
Rollteori - Erving Goffman	29
Habitus.....	31
KASAM.....	32
Resultatredovisning.....	33
Kort om HVB- hemmen	33

Gruppens betydelse och påverkan på individen	33
Integrationsprocessen	34
Ungdomarna värnar om den kollektiva miljön	35
Individens bakgrund påverkar gruppens dynamik.....	36
Språk, klass och etnicitet i gruppen	36
Grupprocess och roller.....	38
Konflikter, dominans och roller	39
Personalens roll i arbete med gruppen.....	42
Arbetet med ungdomsgruppens gruppdynamik	42
Styrda aktiviteter och vardagliga möten	44
Analys och diskussion.....	47
Gruppens betydelse och påverkan på individen	47
Individens bakgrund påverkar gruppens dynamik.....	49
Grupprocess och roller.....	51
Personalens roll i arbete med gruppen.....	56
Sammanfattande slutsatser	60
Uppfyllande av syfte och frågeställningar.....	61
Egna reflektioner	63
Källor.....	64
Litteratur	64
Lagar, förordningar och föreskrifter	65
Bilaga 1	66
Bilaga 2	67
Bilaga 3	68

Inledning

Barnen ska ha rätt att få bo hos familj eller på familjeliknande institution i kommunal regi och under uppsikt av vederbörande tillsynsmyndighet. (Brendler-Lindqvist, 2004, s.8)

Ovanstående stycke är taget från en rapport som Rädda Barnen publicerade två år innan lagändringen för mottagandet av ensamkommande flyktingbarn trädde i kraft 2006. Citatet är en av de rekommendationer som rädda barnen gav inför den stundande lagändringen.

Slutsatsen som kan dras av att läsa Rädda Barnens rekommendation är att de tycker att det är en viktig del i mottagandet att även institutioner har en hemlik miljö. Att tala om en familjeliknande institution, hemideologin och kollektiv boendemiljö är något som jag bland annat kopplar till en sammanhållning av gruppen som bor på institution och en interaktion individerna emellan. Det vill säga att det finns en tanke kring att ungdomarna bor tillsammans. Jag undrar hur HVB-hemmen och dess personal ser på dessa begrepp idag?

Idag fyra år efter lagändringen bor ensamkommande flyktingbarn som är omhändertagna av socialtjänsten i familjehem eller placerade på HVB-hem speciellt inrättade för ensamkommande flyktingbarn, dessa drivs i kommunal eller privat regi. Boendena granskas av Socialstyrelsen. Att institutionerna ska vara familjeliknande eller att det finns en medvetenhet till gruppen är inget som står uttalat i några officiella riktlinjer för HVB-hem, tjänsteutlåtanden eller beslut jag läst för kommunala eller privata HVB-hem för ensamkommande flyktingbarn. I tidigare forskning av institutionsvård för barn och ungdomar talas det om begreppet hemideologi som kan kopplas till det som Rädda Barnen efterfrågar genom att skriva familjeliknande institution. Hemideologin gick ut på att institutionen skulle efterlikna ett hem på så många sätt som möjligt, det förekom till och med i början att det fanns ett föreståndar par ”en husmor” och en ”husfar ” (Sällnäs, 2000, s.95). Jag tycker att detta visar att det i institutionens historia har funnits en medvetenhet kring att placera barn i en kollektiv boendemiljö och att det skulle gynna barnet.

På de HVB-hem för ensamkommande flyktingbarn jag har personlig erfarenhet av pågår en regelbunden reflektion kring dessa ungdomars behov av stöd och välbefinnande. Samt diskussioner kring ungdomarnas beteenden och agerande i vardagen på HVB-hemmen. Min upplevelse är att det huvudsakligen är en reflektion och diskussion på individnivå och att ett grupperspektiv något som uppmärksammas ytterst lite trots att ungdomarna befinner sig i en kollektiv boendemiljö. Det är även den uppfattningen jag fått efter att ha läst de officiella dokument som nämnts ovan. Jag blir nyfiken på ungdomsgruppens betydelse och påverkan på

de enskilda ungdomarna. Ungdomarna vistas och bor i en kollektiv boendemiljö med andra ungdomar vilket gör att de tillsammans formar en grupp. Dessutom finns det på ett boende för ensamkommande flyktingbarn skilda etniska bakgrunder i ungdomsgruppen vilket bildar naturliga subgrupper i gruppen. I gruppen finns sannolikt också andra subgrupper som påverkar gruppens dynamik samt den enskilda ungdomens välmående. Jag eftersöker mer kunskap och medvetenhet kring detta ämne och hoppas finna det i och med denna studie. Jag vill tro att individ och grupp är nära sammanlänkade i en ömsesidig relation.

Bakgrund

Begreppsdefinitioner

Nedan definieras ett antal ord och begrepp som är centrala för studien.

Ensamkommande flyktingbarn: Är det officiella begreppet för barn eller ungdom som kommit till Sverige utan föräldrar eller annan legal vårdnadshavare. (Migrationsverket 2, 2010, s.2). I min uppsats har jag valt att referera till individerna boende på HVB- hemmen som ungdomar då det handlar om barn i åldrarna 16 – 18 år.

Permanent uppehållstillstånd: Innebär att en icke-svensk medborgare har rätt att utan tidsbegränsning bo och arbeta i Sverige. Förkortas PUT. (SFS 2005:716)

HVB-hem: Hem för vård och boende inom socialtjänsten (SOSFS 2003:20). I uppsatsen kommer jag att använda orden HVB-hem och boende när jag refererar till detta begrepp.

Anvisningsboende: Ett HVB-hem för asylsökande ensamkommande flyktingungdomar (Migrationsverket 2, 2010, s.2).

PUT- boende: Ett HVB- hem för ensamkommande flyktingungdomar med uppehållstillstånd (Migrationsverket 2, 2010, s.2).

Storgruppen: En grupp som består av 15 personer/medlemmar eller fler (Maltén, 1992, s.175)

- Subgrupp:** Mindre gruppering i storgruppen. Mindre grupperingar i storgrupp som uppstår när flera medlemmar finner gemenskap i gemensamt intresse (Maltén, 1992, s.146).
- Etniska subgrupper:** Mindre grupperingar i storgrupp som uppstår när flera medlemmar finner gemenskap i en gemensam etnisk bakgrund. Begreppet etnicitet kan synliggöras genom att man ser skillnader mellan sin egen grupp och andra grupper och genom att man sätter upp gränser för vilka som tillhör gruppen och vilka som inte gör det. Denna gränssättning bidrar till att man känner en grupptillhörighet och delaktig i den gruppen. (Hylland & Erikssen, 2003, s.73)
- Grupprocess:** Den pågående aktiviteten i gruppen. Processen har att göra med relationerna mellan medlemmarna. I gruppens vardag är det målet och innehållet för gruppen som ligger i förgrunden. Grupprocessen är något som ständigt pågår i det dolda det är den som styr gruppmedlemmarnas samarbete och samvaro tillsammans (Olsson, 1998, s.27).
- Gruppdynamik:** Gruppens sammansättning och sammanhållning som ligger till grund för den ömsesidiga påverkan som sker inom gruppen. (Olsson, 1998, s.93).
- Migrationsprocessen:** En dynamisk process som börjar den stund personen bestämmer sig för att fly och avslutas den stund personen får fäste i ett land som accepterar den och där denne kan starta ett liv. Processen delas in i hemlands-, flykt- och mottagandefasen (Ahmadi, 2007, s.117).
- Integrationsprocessen:** Integration sker när invandrare och inrikes födda väljer att vara på ett sätt i samhället som gynnar både värdland och invandrargrupp. Integration ses som en aktiv process och

ansvaret för integrationen ligger både hos värdland och den invandrade. Det går att skilja på en psykosocial integration och en materiell, objektiv integration. Med den psykosociala menas individens egen upplevelse av att vara en del i samhället och betyder att denne då gjort ett aktivt val av fri vilja för att bli integrerad. Den materiella integrationen mäter man i ex. ekonomisk status och tillgång till arbete. (Holmgren och Oweini, 1999, a.a. s.35).

Kollektiv boendemiljö: Nationalencyklopedin definierar de två orden i begreppet: Kollektiv: är en stor grupp, sammanhållen kring ett gemensamt intresse.
Boendemiljö: är sammanfattande benämning på alla de tekniska, estetiska, kulturella och sociala förutsättningar som är bestämmande för kvaliteten på boendet. (www.ne.se)

Ansvarsfördelning mellan stat och kommun

Enligt lagändringen i Lag (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.

som skedde 1 juli 2006 delar stat och kommun på ansvaret för mottagandet av ensamkommande flyktingbarn. Innan lagändringen trädde i kraft bar staten hela ansvaret. Staten genom Migrationsverket har nu ansvar för myndighetsutövningen och att barnens asylskäl prövas. Kommunerna har ansvar för barnens omvårdnad och boende. Motivet till denna uppdelning är tvådelat: dels anses det inte lämpligt att samma myndighet som prövar barnens asylskäl även ska ansvara för deras omvårdnad, dels finns den kompetens, erfarenhet och det stöd som krävs för att möta barn i utsatta situationer inom kommunernas socialtjänst (Migrationsverket 2, 2008, s.2).

Ankomst- och anvisningskommun

När ett barn kommer till Sverige utan föräldrar eller annan legal vårdnadshavare blir den kommun som barnet ger sig till känna i barnets ankomstkommun. De vanligaste ankomstkommunerna är idag Solna, Sigtuna, Mölndal, Malmö Norrköping, Gävle, Örebro, Umeå och Skellefteå. Men en ankomstkommun skulle kunna vara vilken kommun som helst i Sverige. Att dessa nio kommuner är de vanligaste beror på att i dessa är det möjligt för ensamkommande flyktingbarn att söka asyl.

I ankomstkommunen sätts barnet i ett tillfälligtboende, ett så kallat transitboende. Där väntar barnet tills en plats blir ledig i någon av anvisningskommunerna. En anvisningskommun är en kommun som har slutit avtal med Migrationsverket om att erbjuda platser för ensamkommande flyktingbarn. Kommunen får ersättning i enlighet med Förordning (2002:1118) om statlig ersättning för asylsökande m.fl. Ersättningen betalas ut av staten för insatser som består av boende, skolgång och annan omsorg. Insatserna för ensamkommande flyktingbarn regleras av Lag (1994:137) hänvisning till Socialtjänstlag (2001:453) 2 kap 2§. Där står att Kommunen har det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver. Detta ansvar innebär ingen inskränkning i det ansvar som vilar på andra huvudmän.

De boenden som kommunen kan erbjuda barnen, enligt bestämmelser från socialstyrelsen, är antingen familjehem eller HVB då dessa anses som de bästa boende alternativen för målgruppen. Barn som är under 14 år placeras dock alltid i familjehem. De barn som har släktingar i Sverige bor vanligtvis hos dem, så kallat ensamboende (EBO) (Migrationsverket 2, s.3).

Asylprocessen

Under 2009 sökte 2 250 asylsökande ensamkommande barn och ungdomar asyl i Sverige. Somalia och Afghanistan utgör de största nationaliteterna.

När barnet är asylsökande är det Migrationsverkets ansvar att utreda barnets asylskäl. Barnet stannar kvar i anvisningskommunens omsorg tills det att han/hon:

- får ett slutgiltigt avslag på sin asylansökan
- fyller 18 år och blir flyttat till flyktingförläggning eller eget boende,
- gömmer sig undan verkställning
- får PUT och fyllt 18 år och väljer själv att flytta
- blir flyttad till annan kommun av någon anledning
- att vårdnadshavaren kommer till Sverige och tar barnet annanstans.

Hittills under 2010 är bifallsandelen för ensamkommande flyktingbarn 67 %, vilket innebär att de fått PUT (Migrationsverket 1, 2010, s.1). Efter att Migrationsverket beviljat ett asylsökande ensamkommande barn PUT fortsätter mottagningskommunen att ha ansvar för insatser under barnets uppväxt samt för dennes integration. Detta innebär också att placera barnet i lämpligt boende för ensamkommande flyktingbarn. Detta kan innebära att barnet bor kvar i samma boende om det så är ett familjehem eller ett HVB-hem. Om barnet bor kvar på samma HVB-hem betyder det att mottagningskommunen valt att kombinera

anvisningsboende och PUT-boende. Vissa kommuner väljer att skilja dessa boenden. Ungdomen måste då flytta till antingen ett PUT-boende eller familjehem. Socialstyrelsens riktlinjer för anvisningsboenden och PUT-boenden skiljer sig inte utan går båda under riktlinjer för HVB-verksamhet (Migrationsverket 2, s.3).

HVB- hem

I socialstyrelsens föreskrift och allmänna råd för HVB-hem står regler och riktlinjer som gäller för samtliga HVB-hem som drivs i offentlig- och privatregi. Alla HVB-hem granskas minst en gång per år av socialstyrelsen. I föreskriften står bland annat att personer som har olika grundproblem eller väsentligt skiljer sig åt i ålder och mognad bör inte vårdas eller behandlas tillsammans i ett HVB- hem. Då det finns behov kan de som vårdas eller behandlas delas upp efter kön. Personalen skall ha lämplig erfarenhet och utbildning. Arbetet organiseras så att den enskilde tillförsäkras boende, vård och behandling som är av god kvalitet och uppfyller kraven på säkerhet. Verksamheten kännetecknas av god etik och ett respektfullt bemötande. Ett hem för vård eller boende ska ha de lokaler och den utrustning som behövs för att tillförsäkra den enskilde boende, vård och behandling som är av god kvalitet och uppfyller kraven på säkerhet. (SOSFS 2003:20)

Problemformulering

När jag arbetat på HVB-hem för ensamkommande flyktingbarn inom både privat och offentlig regi har jag börjat intressera mig för ungdomsgruppens påverkan och betydelse för individen på boendena. Jag vill därför uppmärksamma ett grupperspektiv på HVB- hem för ensamkommande flyktingbarn då jag tycker det är viktigt att se till individens hela sammanhang.

I skrivna dokument om HVB- hem för ensamkommande flyktingungdomar står inget om den kollektiva boendemiljö som ungdomarna placeras i. Det nämns heller inget om personalens uppgift att ta hänsyn till gruppens processer i dess helhet och hur de påverkar och har betydelse för individen. Fokus ligger ytterst på ungdomens behov av stöd utifrån ett individuellt perspektiv.

Jag har länge varit nyfiken på hur och om gruppteoretiska resonemang skulle kunna bidra till en större förståelse för individen i de kollektiva boendemiljöerna på HVB- hem för ensamkommande flyktingbarn. Därför vill jag analysera personalens observationer och reflektioner av ungdomsgruppen med hjälp av gruppteori och rollteori.

Mitt huvudsakliga syfte med den här studien är att uppmärksamma ett grupperspektiv på HVB-hem för ensamkommande flyktingbarn. Jag har hittat mycket begränsad forskning på ämnet och anser därför att det är viktigt att belysa det här perspektivet. En individs omgivning, miljö och sociala sammanhang anser jag kan ha betydelse och påverkan för dennes mående, utveckling och beteende. Jag eftersöker mer kunskap och medvetenhet kring detta ämne och hoppas finna det i och med denna studie. Jag tror att individ och grupp är nära sammanlänkade i en ömsesidig relation.

Syfte

Syftet med denna studie är att utifrån ett personalperspektiv få en ökad kunskap om och förståelse för hur den kollektiva boendemiljön på HVB-hem för ensamkommande flyktingbarn påverkar och har betydelse för den enskilda individen.

För att kunna genomföra studien skall följande frågeställningar besvaras:

Frågeställningar

- Hur uppfattar personalen att ungdomsgruppen har betydelse för och påverkan på den enskilda individen?
- Hur uppfattar personalen att ungdomarna anpassar sig till gruppen över tid?
- Vilken påverkan och betydelse har ungdomens bakgrund för gruppen?
- Hur arbetar personalen med ungdomarna som grupp?

Metoder och material

Jag har valt att utgå från en hermeneutisk ansats. Hermeneutik betyder att tolka, översätta, förtydliga, klargöra och utsäga. Eftersom min ambition med studien är att förmedla och tolka informanternas sanning utifrån deras egna erfarenheter kändes hermeneutiken som en naturlig utgångs punkt (Widerberg, 2002, s.26).

Uppsatsen har sin grund i min förförståelse för ämnet och har sedan byggts på med empiriskt material från intervjustudier. Jag har ställt mitt empiriska material mot teoretiska kopplingar. Detta gör att denna studie är av induktiv karaktär. Intervjustudier är i regel induktiva då det insamlade materialet tolkas och ger mer abstrakta tankar som sammanvävs med teoretiska kopplingar (Neuman, 2006, s.60).

Jag vill med studien koppla samman en allmän fråga med teoretiska förklaringar. Jag vill förena ungdomsgruppen som fenomen på HVB- hem för ensamkommande flyktingbarn med teoretiska antaganden om grupper (Sohlberg & Sohlberg, 2009, s. 136). Jag är medveten om att mitt material av uppenbara skäl är begränsat varför jag inte gör anspråk på att fastställa någon sanning. Detta är för övrigt inte möjligt när man utgår från empiriskt material, än mindre när urvalet är litet (Thurén, 1991, s.20).

Det saknas tidigare forskning gällande gruppprocesser och kollektiv boendemiljö på HVB-hem i allmänhet och för ensamkommande flyktingbarn i synnerhet. Detta gör att jag med min studie söker en grundläggande förståelse för gruppens betydelse och påverkan på den enskilda individen på HVB-hem för ensamkommande flyktingbarn. Min förhoppning att fortsatta studier kommer att göras för att fördjupa kunskapen i ämnet.

Jag har valt att utföra kvalitativa intervjuer som grundar sig i min hermeneutiska ansats. Jag har haft som mål att ta fram informanternas egna erfarenheter, observationer och tolkningar av ungdomsgruppen samt deras arbete med ungdomsgruppen. Jag anser att kvalitativa intervjuer var det bästa metodvalet för mitt syfte då dessa intervjuer är den forskningsmetod som går mest på djupet när syftet är att kartlägga människors avsikter, erfarenheter eller uppfattningar (Sohlberg & Sohlberg, 2009, s.135). Jag har förförståelsen att det är mer förekommande att personalen på HVB-hemmen utgår från ett individperspektiv och inte ett grupperspektiv när de relaterar till ungdomarna. Därför anser jag att det har varit viktigt att skapa en öppenhet för djupare reflektion kring ämnet så att personalen kan förtydliga och klargöra inför sig själva vad grupperspektivet innebär. Jag har gjort tolkningar av det material jag fått fram och utifrån det försökt klargöra och förtydliga mitt syfte.

Förförståelse

Som nämnts ovan så har jag personlig erfarenhet av att arbeta med målgruppen ensamkommande flyktingbarn på de HVB- hem som de placeras på. Vilket medför att jag har en förförståelse som jag har behövt förhålla mig till och som troligen till viss del påverkat hur jag tolkat och analyserat mitt material oavsett hur objektiv jag än avsett vara. Jag har hanterat min förförståelse genom att förankra mitt framtagna material i teorier samt ingående arbetat med mitt empiriska material för att försäkra mig om att informationen från mina informanter utgör grunden till studiens resultat.

Urval

Jag har i min studie valt att utgå från två verksamheter som bedriver HVB-hem för målgruppen ensamkommande flyktingbarn. Båda verksamheterna är vid intervjutillfället kombinerade anvisnings- och PUT-boenden för pojkar. En av verksamheterna i studien drivs i offentlig och den andra i privat regi, detta är dock inget som har med studiens syfte att göra. Både privata och offentliga HVB-hem för ensamkommande flyktingungdomar har samma riktlinjer att rätta sig efter och granskas på samma sätt utifrån dessa, så studien har inte som mål att jämföra dessa. Boendet som drivs i offentlig regi kommer i uppsatsen att kallas boende A och boendet som drivs i privat regi kommer att kallas boende B. Att det blev just de här boendena beror på att de passade den profil jag önskat för gruppernas konstellationer. Den profil jag sökte var två boenden med ungdomar av samma kön, antalet ungdomar i samma kollektiva boendemiljö skulle vara något så när lika och båda skulle vara kombinerade anvisnings- och PUT- boende. Att boendena låg i ett tillgängligt geografiskt område för mig som utförare av studien och att de var villiga att delta i studien har också spelat in i valet av HVB- hem. Urval av informanter från personalgrupperna gjordes utav verksamhetschefen på respektive boende. Verksamhetscheferna valde ut personal utifrån schemat och när det skulle vara möjligt att avvara tre till fyra ur personalgruppen.

Boende A har 10 platser för placering av ensamkommande flyktingbarn. Verksamheten öppnade 2007 och har sedan dess bedrivit boenden för mottagande av ensamkommande flyktingbarn. De har erfarenhet av att ta emot ungdomar både under asylprocessen och ungdomar som fått PUT. Verksamheten är kommunalt driven.

Boende B har 24 platser för placering av ensamkommande flyktingbarn fördelade över två boenden vägg i vägg under samma chefskap. Verksamheten öppnade 2007 som ett transitboende i ett av husen. Det omvandlades ett halvår efter öppnandet till ett anvisningsboende. 2008 blev huset bredvid ett PUT-boende under samma chef och det blev

med tiden att ungdomar med PUT och de asylsökande blandades i båda husen. Verksamheten drivs av ett Aktiebolag som ägs av flera kommuner.

Inget av HVB- hemmen utför någon behandlande verksamhet då detta inte ligger i uppdraget att driva HVB- hem för ensamkommande flyktingbarn.

Att boendena skiljer sig i det faktum att det ena boendet består av två hus och sammanlagt 24 ungdomar och det andra boendet är ett hus med plats för 10 stycken ungdomar anser jag endast är positivt för min studie. Faktum är ändå att antalet ungdomar i samma kollektiva boendemiljö är snarlika. Då jag inte ämnar jämföra boendena utan endast efterstävare en så bred kunskapsbank som möjligt i ämnet anser jag det som en fördel att få ta del av dessa två olika upplägg av att bedriva verksamhet.

Empiriinsamling

Jag har använt mig av en kvalitativ metod för att inhämta material till studien genom att göra halvstrukturerade intervjuer på respektive verksamhet (Kvale, 1997, s.117; Neuman, 2006, s.406). Jag har intervjuat verksamhetscheferna på båda boendena i enskilda intervjuer. På boende A intervjuades tre informanter ur personalgruppen i en fokusgruppintervju och på boende B fyra stycken. Personalen intervjuades i fokusgrupper då jag ansåg att ett diskussionsforum skulle vara fördelaktigt för att få fram information om ungdomsgruppen och personalens arbetssätt. Att flera i personalen tillsammans reflekterade kring ungdomsgruppen gjorde att de hjälpte varandra att se flera olika infallsvinklar. Fokusgrupper gav även fördelen att personalen kunde komma till konsensusuppfattningar och diskutera dessa. Men det kunde även vara så att de inte gjorde det och då kunde intressanta diskussioner skapas kring deras olika uppfattningar (Neuman 2006, s. 396).

Målet med personalintervjuerna var att få fram personalens reflektioner kring ungdomsgruppen och deras egna arbetssätt med gruppen. Jag ville skapa möjlighet och öppenhet för diskussion i grupperna men ändå försäkra mig om att vi höll oss till ämnet. I studien har jag därför utgått ifrån en halvstrukturerad intervjuguide med öppna frågor (se bilaga 3). En halvstrukturerad intervju innebär att informanterna får möjlighet och utrymme för att kunna utveckla sina svar. Det ger också en möjlighet att göra förändringar när det gäller frågornas form och ordningsföljd om så krävs för att följa upp svaren och berättelserna från den intervjuade. I intervjuerna frågade jag även efter personalens observationer av ungdomsgruppen. Sekundärobservationer är en vanlig metod att använda sig av när grupper studeras och forskaren inte har tidsutrymme eller möjlighet att göra observationer själv på ett rättvist sätt för att vara användbara i studien. Jag har därför valt att samla in

sekundärobservationer som en del av min empiri. Målet med chefsintervjuerna var att få information om verksamhetens mål, ideologi och tankar kring den kollektiva boendemiljön och arbetet med ungdomsgruppen (Kvale, 1997, s.117; Neuman, 2006, s.406).

Insamling av tidigare forskning och litteratur

För att få en större förståelse för studiens ämne samt för att finna relevant litteratur började jag med att söka i databaser efter tidigare forskning och litteratur. De databaser som jag först och främst använde mig av var Sköndals bibliotekskatalog, Stockholms stadsbiblioteks bibliotekskatalog, Statens institutionsstyrelses sökmotor för forskningspublikationer, Libris, Socindex samt Academic search elite. Sökord jag använt för att hitta forskning och litteratur är: ensamkommande flyktingbarn, unaccompanied refugee adolescents/children, socialinstitution+ungdom/ + barn, intercultural+groupprocess, gruppdynamik+socialt arbete, gruppdynamik+ungdom, grupprocess+ ungdom, gruppteori, gruppsykologi, group theory and group process, group process and institute och grupprocess+ institution.

Jag har haft svårt att finna korrekta sökord när jag sökt i databaserna. Jag har inte kunnat använda mig av HVB- hem, grupphem eller grupphemboende som sökord då detta av vad jag förstått inte är vedertagna begrepp inom den akademiska världen och forskningen. Därför har jag använt ordet institution när jag sökt i databaser vilket har gjort att jag bland annat hittat en avhandling om institutionsvårdens historia skriven av Marie Sällnäs som kändes relevant för studien. Det har även varit svårt att hitta relevant forskning på ungdomsgruppers grupprocesser, vilket har förvånat mig då detta inte borde vara ett utforskat ämne. Den forskning som kommer upp på sökordet handlar i huvudsak om ungdomsgruppskulturer i samhället och hur de formas. Jag har funnit viss forskning om ungdomsgrupper i behandling på behandlingshem men då har dessa haft fokus på behandlingsgruppen. Då verksamheterna i min studie ej bedriver behandlande verksamhet och jag är ute efter att undersöka hur en kollektiv boendemiljö kan påverka och ha betydelse för individen i dennes vardag så har jag valt att inte ta med den forskningen.

Jag har även sökt efter C- och D- uppsatser relaterade till ämnet för att få information om litteratur och forskning, det har huvudsakligen resulterat i inspiration till teorier för studiens analys men även till att jag hittat ett par forskningsrapporter.

Det har funnits en svårighet i att finna nutida forskning om målgruppen ensamkommande flyktingbarn. Detta eftersom fenomenet är relativt nyuppmärksammat sedan antalet ungdomar som kommer till Sverige ökade för några år sedan. Jag har dock genom att läsa rapporter som Rädda Barnen har publicerat om målgruppen hittat viss forskning om ensamkommande

flyktingbarn som kom till Sverige under andra världskriget som jag har använt mig av för att presentera tidigare forskning om målgruppen. Jag är medveten om att den litteratur jag använt när det gäller forskning kring både ensamkommande flyktingbarn och HVB-hem/institutioner är relativt gammal. Då bristen på nyare forskningsstudier är stor blir ändå denna forskning den mest aktuella.

Analys och bearbetningsmetod

Bearbetningen av mitt material har även den inslag av min hermeneutiska ansats, jag har utifrån mitt material försökt fånga mina informanternas upplevelser och tolkningar från de situationer de har delat. Jag har genom att transkribera samtliga av mina intervjuer från det inspelade materialet fått en chans att bearbeta mitt råmaterial grundligt (Kvale, 1997, s.170). Att få höra materialet flera gånger och arbeta med det har även hjälpt mig att hantera min förförståelse. Det har hjälpt mig att skilja mina tankar från mina informanternas och jag tror att det har en positiv inverkan på att min förförståelse inte påverkar mitt slutliga material i allt för stor utsträckning.

Det transkriberade materialet har jag sedan analyserat och tolkat med hjälp av meningskoncentrering. Vilket innebär att jag har komprimerat de utskrivna intervjuerna och tagit bort onödiga uttryck så att texterna blev mer koncentrerade och strukturerade (a. a. s.171). Utifrån de teman som kommit fram ur meningskoncentreringen i kombination med mina frågeställningar har jag format de rubriker som utgör grunden i resultat- samt analys- och diskussionsdelen (Neuman, 2006, s.177). Samtidigt som meningskoncentreringen gjordes så gick jag igenom materialet och oidentifierade personer och platser. Slutligen har mitt empiriska material kopplats till de valda teorierna för att ytterligare belysa och diskutera resultatet (Kvale, 1997, s.187).

Etiska överväganden

Jag har innan studien påbörjats gått igenom Lag (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor och anser att studien inte kommer att bryta mot denna lag. Innan intervjuerna påbörjades övervägdes möjliga negativa konsekvenser för mina informanter. Detta skulle i den här studien framförallt kunna innebära konsekvenser i relationen mellan personal och chef. Jag har dock övervägt risken för att detta skulle inträffa och hur stora konsekvenserna skulle kunna vara om det hände. Jag har uppfattningen att chansen är liten att det skulle inträffa och även om det gör det så har båda verksamheterna tillgång till kompetenta resurser för att hantera en sådan situation (Kvale, 1997, s.110, 113).

Jag har i studien varit noga med att följa Vetenskapsrådets forskningsetiska principer: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Informationskravet innebär att forskaren skall informera de som deltar i studien om studiens syfte. Samtyckeskravet innebär att de som deltar i studien själva bestämmer över sin medverkan. Med konfidentialitetskravet menas att alla som deltar i studien skall ges största möjliga konfidentialitet och personuppgifter skall förvaras så att obehöriga inte kan ta del av dem. Nyttjandekravet tar upp att insamlade uppgifter endast ska användas för forskningsändamål (Vetenskapsrådet, 2002).

För att uppfylla informations och samtyckeskravet utformade jag ett dokument (se Bilaga 2) som alla informanter fick ta del av innan intervjuerna startade. Dokumentet innehöll information om vem jag är och studiens övergripande syfte. I dokumentet fanns information kring deras eget deltagande och hur jag planerat att använda det material som intervjuerna skulle komma att ge. I dokumentet gav även informanterna sitt samtycke till att delta i studie.

Då jag är intresserad av ungdomsgruppens process på HVB-hem för ensamkommande flyktingungdomar och inte av verksamheterna i sig så har jag valt att inte publicera verksamheternas namn och heller inte informanternas. Dock är jag medveten om att jag inte kan garantera konfidentialitet för mina intervjupersoner då det eventuellt skulle kunna gå att ta reda på vilka HVB-hem som deltagit i studien. Jag anser mig ändå ha uppfyllt konfidentialitetskravet då samtliga intervjupersoner informerats om detta innan deltagandet i studien och fått möjligheten att samtycka eller ej.

Nyttjandekravet uppfylls då jag inte ämnar använda mitt insamlade material till annat än denna C-uppsats. Mitt råmaterial kommer att förstöras efter avslutad uppsats.

Metod problem

Validitet har att göra med ett arbetes sanningshalt, dess giltighet, att man verkligen har undersökt det man vill undersöka och ingenting annat (Kvale, 1997, s.215). Ett arbetes reliabilitet handlar om resultatens konsistens och trovärdighet, att mätningarna man gjort är korrekt gjorda (Neuman, 2003, s.185). Neuman menar att perfekt validitet och reliabilitet i princip är omöjligt att uppnå (a. a.).

Att belysa mitt syfte utifrån både personalens reflektioner och observationer är något som jag tror kommer gynna min validitet då det ger en mer nyanserad bild av gruppen. Jag är medveten om att sekundärobservationerna i min studie baseras på en grupp som observerar en annan grupp. I det här fallet är det en personalgrupp som observerar den ungdomsgrupp som de ständigt är i interaktion med. Personalen är även delaktig i en grupprocess med

ungdomarna på boendet samt att de har en egen pågående grupprocess i sin personalgrupp. Jag tycker mig ändå ha hanterat detta problem och vänt det till min fördel i och med min avgränsning av studien samt mitt syfte, jag vill studera ungdomsgruppens påverkan och betydelse för individen. Jag vill göra detta utifrån ett personalperspektiv på ungdomsgruppen, jag ämnar inte studera personal och ungdomars gemensamma grupprocess och heller inte personalgruppens egna då detta skulle kräva ett annat syfte och annan avgränsning samt en större studie. För att komma ett sådant syfte tillräta så skulle jag som forskare behöva utföra egna observationer, vilket inte har varit görbart i denna studie på C-uppsatsnivå (utvecklas nedan). Jag lämnar denna intressanta möjliga utveckling av min studie till vidare forskning. Studien ges ytterligare validitet genom att jag utgår från och kopplar min studie till gruppteoretiska och socialpsykologiska teorier. Vad som vidare skulle kunna öka validiteten i min studie är att göra observationer av gruppen samt intervjuer med ungdomarna som bor på HVB-hemmen. Men detta är inte görligt inom ramen för en C-uppsats. Observationer skulle kräva att jag tillbringar åtskillig tid vid ett flertal tillfällen på vardera boende. I annat fall skulle mina iakttagelser inte räcka som grund för några slutsatser över huvud taget. Alltså avstår jag från att göra egna observationer. När det gäller intervjuer med ungdomar uppstår utöver tidsbrist ett annat problem. Flertalet av ungdomarna talar en mycket knapphändig svenska; något som skulle bidra till språkförbistring mellan dem och mig. Risken att de missförstår frågorna eller att jag misstolkar svaren skulle vara stor. Istället för att öka validiteten skulle intervjuerna med ungdomarna därför kunna verka i motsatt syfte. Jag skulle visserligen kunna använda mig av tolkar men detta skulle vara alltför ekonomiskt kostsamt.

Som nämnts så hade det gynnat studiens validitet att få intervju ungdomarna, men det skulle få för stor negativ påverkan på reliabiliteten. Efter övervägande med professionella som arbetar med målgruppen och med verksamhetscheferna som deltog i studien så kom jag till beslutet att inte intervju ungdomarna för att påverkan på reliabiliteten i studien skulle bli allt för stor (a.a. s.184-185).

Om observationer skulle vara ett metodval skulle det även påverka studiens reliabilitet negativt eftersom som nämnts ovan så skulle en observation inte komma till sin rätt.

För att öka studiens reliabilitet har jag valt att intervju personalen i syfte att få både reflektioner och sekundärobservationer om ungdomsgruppen. Då jag inte kommer göra egna observationer av ungdomsgrupperna så är sekundärobservationerna delvis en kompensation för detta. Jag anser att personalens observationer av ungdomsgruppen kommer att komplettera de övriga empiriinsamlingarna som görs och öka trovärdigheten. Att personalen intervjuas i fokusgrupper finner jag stärka studiens reliabilitet då det ger möjlighet för personalen att

finna konsensusuppfattningar i sina observationer av olika företeelser gällande ungdomsgruppen på boendet. (a.a. s.185).

Att jag inte varit involverad i att välja ut mina informanter ur personalgruppen kan ha haft viss påverkan på min reliabilitet. Jag har inte kunnat vara med och påverka för att få en blandad grupp i sådana aspekter som utbildning, etnisk härkomst, arbetserfarenhet, ålder eller kön. Det jag kunde ställa som krav var att de alla skulle ha arbetat i verksamheten minimum sex månader. På boende B så upplever jag att jag fick en väldigt heterogen grupp ur alla avseenden som nämnts ovan. Medan gruppen på boende A var mer homogen med unga män från annan etnisk härkomst än svensk.

Jag har i min studie inte varit ute efter att generalisera resultatet. Jag är medveten om begränsningen i mitt material och att jag inte kan bedöma om jag har ett representativt urval (Sohlberg & Sohlberg, 2009, s.135). Vad som kommer fram vid intervjuer anses trots detta ofta representera en mer allmän aspekt som också gäller andra människor i samma situation (a. a. s.136). Utifrån detta anser jag att det finns lärdomar att dra av denna studie, trots att resultatet inte är generaliserbart. I enlighet med mitt syfte har jag strävat efter att få en ökad kunskap och förståelse för hur den kollektiva boendemiljön på HVB-hem för ensamkommande flyktingbarn påverkar och har betydelse för den enskilda ungdomen.

Tidigare forskning och litteratur

När jag började söka efter tidigare forskning på ensamkommande flyktingbarn boende på HVB-hem insåg jag ganska snart att denna är näst intill obefintlig. När jag då delade upp mitt ämne i ensamkommande flyktingbarn som ett sökämne, ungdomsgrupper som ett annat och institutionsvård för unga/HVB-hem som ett tredje lyckades jag hitta viss forskning som jag kunde se var relevant för min studie.

Om ensamkommande flyktingbarn

Nedan följer de rapporter och den litteratur om ensamkommande flyktingbarn som jag funnit vara relevant för min studie.

Brendler-Lindqvist (2004) inleder Rädda Barnens rapport ”Att möta de ensamkommande barnen” med ett historiskt perspektiv på ensamkommande flyktingbarn i Sverige. I medias rapporter om ensamkommande flyktingbarn idag så får man känslan av att det är ett nytt fenomen, Sverige har dock länge varit mottagare av ensamkommande flyktingbarn. Mest uppmärksammade i historien är kanske de finska krigsbarnen och de judiska barnen. Mellan 1939-1945 kom 70 000 barn från Finland och 500 judiska barn från Östeuropa till Sverige. Barnen placerades i fosterhem, på barnhem eller på lägergårdar. Forskning har visat på vikten av att vara medveten om de kulturella aspekternas betydelse för de ensamkommande flyktingbarnen. De barn, vilket framförallt var de judiska barnen, som placerades i gruppmed andra som hade gemensam kultur, språk och historia hade mycket stöd av varandra och glädjen av att kunna upprätthålla sitt kulturella arv. De flesta av de judiska barnen har blivit kvar i Sverige och är generellt en högutbildad grupp (a.a. s. 9- 10). Brendler- Lindquist skriver i rapporten att den mest kritiska perioden för dessa barn och ungdomar är den tid då de anländer till Sverige och hur de då tas emot. De befinner sig då i en desorienteringsfas och mötet med det nya landet, dess språk, kultur, regler, livsstil är annorlunda och krävande för barnen. Det är just under denna tid som de också får leva i ovisshet om huruvida de får stanna i Sverige eller inte. Väntetiden upplevs ofta som mycket lång. Det är inte sällsynt att de får vänta 1 år (a.a. s.13).

Angel (2004) skriver i sin bok ”Att möta flyktingar” om de ensamkommande barnen. Hon beskriver målgruppen som en utsatt grupp som behöver samhällets stöd för att finna sitt sammanhang i det nya landet. Många av dem har i hemlandet varit med om svåra upplevelser och plötsligt tvingat sig iväg från sina familjer och nätverk till ett nytt land för att få skydd och en tryggare framtid (a.a. s.23).

Maria de Jongs (2005) forskningsrapport är en studie om ensamkommande flyktingbarns vardag på ett Ungbo beläget i Lessebo. När migrationsverket innan lagändringen 2006 var ansvariga för omvårdnaden av ensamkommande flyktingbarn kallades det som idag kallas HVB- hem för ensamkommande flyktingbarn för Ungbo. Materialet till studien har hon tagit fram genom intervjuer, observationer och en fotostudie genom att ungdomarna fått ta bilder från sin vardag (a.a. s.7). Flera ungdomar i rapporten säger när de berättar om de bilder de tagit att de blir gladast när de ser bilder på kamrater på Ungbo från samma etniska grupp som sin egen. I rapporten skriver hon att personalen berättat att i vardagen uppstod ständigt situationer och problem mellan ungdomar i gruppen. Men på grund av att ungdomsgruppen inte består av någon homogen grupp så valde personalen att alltid ha individuella samtal med de berörda ungdomarna och aldrig prata om det i helgrupp (a.a. s.20). Personalen hade åsikten att ungdomarna kom från olika kulturer och hade inte mer gemensamt än att de sökte asyl i Sverige (a.a. s.45). Författarens uppfattning av ungdomsgruppen var att trots deras olikheter i kultur fungerade de som en grupp på en vardagsnivå och att det fanns goda relationer mellan flera av dem. Hon observerade dock att den största gemenskapen fanns mellan landsmän. (a.a. s.47). När de Jong skriver om sin uppfattning av boendet berättar hon även att hon såg att stämningen växlade mellan positiv och negativ i hela gruppen beroende på vad som hände med den enskilda ungdomen (a.a. s.21).

Flera ungdomar berättar när de får frågan hur det är att bo tillsammans med andra ungdomar från andra länder så svarar de att det var svårt till att börja med på grund av språket. Det fanns flera ungdomar som de inte kunde kommunicera med och det gjorde det svårt för individen att få grepp på sin omgivning. När de lärt sig språket så sade flera att det var lättare att hantera sin omgivning på boendet.

Rädda Barnen och UNHCR bildade 1997 "The Separated Children in Europe Programme" (SCEP) för att uppmärksamma och skapa förändring och förbättring av mottagandet av ensamkommande flyktingbarn i Europa. De skriver på sin hemsida att många av barnen får ett mottagande som i bästa fall är medelmåttigt och i värsta fall potentiellt skadligt. Mottagandet av dessa barn behöver uppmärksammas och diskuteras menar de. I synnerhet behöver barnens behov av skydd under och efter asylprocessen samt omvårdnaden under den här tiden diskuteras och utvecklas. SCEP jobbar med att förbättra de ensamkommande barnens situation både på nationell och regional nivå genom att forska, analysera policy dokument samt utföra opinionsbildning. Målet för organisationen är skapa ett policy dokument för mottagandet av ensamkommande flyktingbarn gemensamt för alla europeiska länder (<http://www.separated-children-europe-programme.org>). Organisationen har i flera upplagor

givit ut rapporten ”Statement of Good practice ” den behandlar ett gott mottagande av ensamkommande flyktingbarn. I rapporten från 2009 står att i integrationsarbetet måste de ansvariga för barnets omvårdnad ta hänsyn och värdera barnets ålder, kön, religion, kultur, språk, historia, mentala och fysiska hälsa, utbildning och familjesituation. Sedan ska en boendeplicering göras i samråd med barnet. Barn yngre än 16 år ska alltid placeras i familjehem som reflekterar deras ursprungliga kultur. Alla barn som vill skall dock ha möjlighet att bo i familjehem om de önskar. Barn som är äldre än 16 år föredrar vanligen och drar mest nytta av att placeras i en grupp-hemsmiljö. Personalen på grupp-hemmen ska vara tränade för att möta det ensamkommande barnets kulturella, språkliga och religiösa behov (a.a. s.28, 38).

Om ungdomsgruppen

Ungdomskultur har att göra med alla ungdomars symboliska livsformsaspekter. Det finns likheter mellan olika ungdomars livsformer och stilar, beroende på vissa gemensamma erfarenheter, knutna till att vara ung (fysiskt, psykiskt, socialt och kulturellt). Inte minst är könsmognaden, skolgången och mellanpositionen mellan barndom och vuxenhet avgörande.
(Fornäs 1989:10 ur Lalander, 2007, s.11)

Lalander (2007) skriver att det existerar kulturmönster som uttrycks i ungdomars handlingar som ungdomar delar just på grund av att de är unga. Men han poängterar också att det är en förenkling av något mer komplext och vill betona skillnader mellan olika grupperingar av ungdomar ifråga om stil och ideal. Han menar också att i den konkreta gruppen formas även olika grupp-kulturer eller mikrokulturer. Med det menar han kulturella uttryck, ideal och värden. Genom att studera hur grupp-kulturer skapas och befasts kan man komma nära en förståelse för ungdomars liv. Grupp-kulturer behöver dock ses i ett sammanhang med utvecklingen av den allmänna ungdomskulturen som bland annat styrs av media. Det är alltid nödvändigt att sätta in den lilla gruppen i ett större sammanhang. Dynamiken och samspelet mellan ”individ, grupp, kollektiv, samhälle/kultur” behöver ständigt beaktas för att förstå förändringen av någon av delarna i denna kedja. Han säger dock att det fortfarande är den konkreta traditionella kamratgruppen som utgör utgångspunkten för ungdomars identitetsskapande. (a.a. s.12-13)

Lalander talar om mikrokulturer och grupp-kulturer i ungdomsgrupper. Dessa kan tolkas som detsamma som subkulturer eller subgrupper som uppstår i ungdomsgrupper. Maltén (1992) tar i sin bok upp Polsky´s teori om typer av subgrupper av olika delkaraktär. Han vill visa hur medlemmar samlas kring ett gemensamt intresse eller gemensamma mål och

intentioner i storgruppen. Han har kommit fram till sex grupperingar. De tre första är gynnsamma för sin organisation och de tre senare har oftast motsatt effekt.

- Anhängare: är de som alltid ställer upp för sin ledare och blir något av en innegrupp. De förtalas och anklagas för att ställa sig in hos ledaren.
- Lojalisterna: dessa är arbetsmyrorna som gör allt för sin grupp och för att fullfölja gruppens uppgift och mål. De kan ibland känna sig undervärderade i sitt arbete som de lägger ner på gruppen.
- Funktionärerna: är de som är kunniga i regelverk och rutiner som gruppen har skapat. De fungerar som levande uppslagsverk och vet hur gruppen har fungerat och ska fungera i framtiden.
- Intrigmakarna: är ofta ett slags lobbyverksamhet och försöker värva anhängare för sina idéer. Intrigmakarna är ute efter makt, men eftersom de inte kan nå den högsta makten i gruppen håller de på med diverse aktiviteter i det fördolda.
- Fraktionisterna: är de som vill ändra organisationen utifrån någon ytterlighetsidé till exempel den politiska höger/vänster skalan. Ofta accepteras det de arbetar för av ett fåtal medlemmar i gruppen.
- Klicker: är de i gruppen som har vitt skilda anledningar att dra sig undan storgruppens gemenskap. Ofta tar de avstånd från allt som innebär förändring och utveckling i gruppen och vill gärna behålla saker som de är. (Maltén, 1992, s.146- 147).

Ungdomen och den egna etniska gruppen i en mångkulturell miljö

Nader Ahmadi (2007) fokuserar i sin bok på ungdomens identitetsskapande. Det moderna samhälle vi lever i erbjuder inte endast en bild av hur något är utan det finns en mängd olika ideal att identifiera sig med. Det gör att den unga individen som är i en personifikationsprocess och skapande av sin identitet kan känna sig otroligt splittrad. Runt om individen finns en mängd olika kulturers ideal, det är inte bara den egna etniska gruppen och det svenska samhället som påverkar individen utan denne befinner sig i en mångkulturell miljö. Avsaknaden av konkreta och allmänt omfattande mål och värden gör att individen ständigt tvingas ompröva sin identitet. Individen har alltid med sig sin uppväxt och bakgrund och det ideal som finns där. Men det kan vara så att idealet från den egna etniska gruppen inte är det som personen innerst inne identifierar sig med. Men eftersom det är svårt att bryta den egna gruppens ideal då det förstärks av både personer inom gruppen och av personer utanför gruppen som har en bild av hur ”gruppen är” ställs individen ständigt inför utmaningar.

Individen kan vilja ta del av den trygghet som den egna etniska gruppen erbjuder samtidigt som den vill utforska sin identitet i den omgivande miljön (a.a. s.149- 151).

Om institutionsvård unga/HVB-hem

Institutioner där barn och unga placeras har funnits i flera hundra år i Sverige – de första inrättningarna dateras ända bak till 1600-talet. En viktig uppgift för hemmen på den tiden var att härbärgera barn som av ett eller annat skäl övergivits av sina föräldrar (Sällnäs, 2000, s.18). I samhället idag har vi en växande målgrupp, de ensamkommande flyktingbarnen, som även de har skilts från sina föräldrar av olika anledningar. Många av dessa barn är i behov av social omvårdnad av samhället när de kommer till Sverige.

Med socialtjänstreformen på 1980-talet kom HVB- hem att ersätta institutionsvård. Institutioner för barn och ungdomar har varit omdiskuterade och problematiska inslag i socialpolitiken under lång tid. En återkommande kritisk diskussion har förts om vad det innebär för unga att vistas i kollektiva boendemiljöer med anställd personal och hur ideologin för boendena ska se ut (a.a. s.124). Under hela 1900-talet har hemideologin som ideologi för institutionsvården varit mer eller mindre dominant. Med hemideologi menades att institutionen skall likna ett hem/en familj (a.a. s.122). Ofta var det så att institutionen hade ett föreståndarpar, en ”husmor” och en ”husfar” och då att barnen på institutionen blev indirekt deras barn och varandras syskon (Sällnäs, 2000, s.95). På många av dagens HVB-hem ser man verksamheten som lik ett familjehem. Institutioner som riktar sig till unga, har alltid behövt förhålla sig till barn och ungdomar som tillhöriga ett annat sammanhang – ett hem/en familj. Men ändå att en hem likmiljö ska skapas, att inom ramen för institutionsvården söka efterlikna hemmet eller familjen framstår som ett i historien återkommande tema (a.a. s.96). I och med socialtjänstreformen har HVB- hem fått ett starkare inslag av individuell behandling och det är eftersträvansvärt med korta placeringstider. En del forskare menar att man därför mer och mer gått ifrån hemideologin som dominerande ideologi. Att placera barn på institution har ofta varit en pragmatisk lösning i brist på bättre alternativ (a.a. s.20).

Teoretiska utgångspunkter

Utifrån studiens syfte och frågeställningar har jag valt att använda mig av två teorier och två vetenskapliga begrepp för att analysera mitt material. En teori jag har använt mig av är William Schutz's FIRO- teori. Den har jag valt för att kunna synliggöra gruppprocessens påverkan på och betydelse för individen. Teorin visar hur gruppens förändring över tid och den aktivitet som sker i gruppen kan påverka individerna i en grupp och vilken betydelse det kan få för individen och gruppen. Den andra teorin som används är Goffmans rollteori med ett dramaturgiskt perspektiv. Den har jag valt att använda för att kunna belysa hur individens beteende, agerande och roll påverkas av gruppen.

De två begrepp jag har använt mig av är KASAM- begreppet och begreppet om Habitus. KASAM-begreppet ville jag ha med i uppsatsen för att kunna dra paralleller mellan ungdomens mående och den roll personen tar och får i gruppen samt hur gruppprocessen kan påverka och ha betydelse för individen. Begreppet om Habitus har jag tagit med för att tydliggöra varför gruppen formar sig som den gör. Detta utifrån att det inte bara är en kollektiv boendemiljö ungdomarna vistas i utan även en mångkulturell miljö. Habitus kommer även att hjälpa till att förtydliga de etniska subgruppernas formande och funktion.

Nedan kommer jag att göra en kort presentation av samtliga teorier och begrepp.

FIRO- teorin

William Schutz presenterade 1958 sin interpersonella relationsteori FIRO, *Fundamental Interpersonal Relations Orientation*. Schutz skapade teorin i samband med Koreakriget då han fick i uppdrag att undersöka varför grupper med lika utbildad personal med samma uppgifter fungerade olika effektivt (Schutz, 1958, preface). Schutz's Firo-teori går att applicera på alla slags grupper och organisationer för att öka en förståelse för gruppen. Med hjälp av FIRO tittar man bland annat på gruppens utveckling över tid och den aktivitet som sker i gruppen, det vill säga gruppprocessen. En grupp går enligt teorin igenom tre faser eller dimensioner som Schutz kallade: tillhöra, kontroll och öppenhet. En målmedveten och intakt grupp som har ett tydligt syfte kan gå igenom faserna i ordningen som visats ovan. Men det är inte det vanliga, det vanliga är att en grupp som når andra eller tredje fasen då och då återgår till de tidigare faserna. Det beror ofta på att antingen en gruppmedlem försvinner eller att en tillkommer och gruppen behöver återgå till tillhörandefasen. Många grupper når heller aldrig den tredje fasen, ibland inte heller andra fasen, på grund av tidigare nämnda orsaker (Schutz, 2008, s.37).

Nedan presenteras de tre faserna:

Tillhöra (tillhörandefasen) är den första fasen en grupp kommer in i. Gruppmedlemmarna är nya för varandra och agerar nu artigt och känner in gruppen för att avgöra den stora frågan om att tillhöra eller inte. I fasen konfronteras gruppmedlemmarna med varandra för att finna vilken position de kan tänka sig ta i gruppen och vilka som ska få tillhöra gruppen. Schutz (2008) har myntat begreppet ”cocktailproblem” som är något som gruppen samlas kring som är av ringa betydelse men som är något som hjälper gruppmedlemmarna att lära känna varandra. Det kan vara diskussioner om något som kan tyckas oväsentligt eller dispyter kring något så oväsentligt som hur bordet har dukats. Men oavsett vad det är så kommer det att hjälpa gruppmedlemmarna att lära känna varandra och få en känsla för gruppen (a.a. s.145).

I tillhörandefasen studerar även gruppmedlemmarna ledarna. De kollar på deras engagemang för gruppen och hur de har förberett sitt ledarskap. Om ledarnas budskap är otydligt så kommer även gruppmedlemmarna att börja tveka på gruppen och engagemanget för att hålla gruppens gemenskap minskar. Om ledarskapet är tydligt och medlemmarna får ett förtroende för ledarna ökar även intresset för de övriga medlemmarna. Medlemmarna blir mer uppmärksamma på varandras mående, närvarande och det engagemang de övriga medlemmarna ger gruppen. I tillhörandefasen tyr sig medlemmar som är av lika beteende till varandra, så de som vill ha människor runt omkring sig umgås och de som vill vara mer ensamma tyr sig till varandra (a.a. s.146).

Schutz har delat in gruppmedlemmarnas beteenden i tillhörandefasen i kategorierna undersociala, översociala och sociala. Om en medlems beteende är undersocialt i den här fasen agerar denne på ett introvert och tillbakadraget sätt. I det här agerandet är personens största farhåga att den är oduglig, obetydlig och oväsentlig i gruppen. Ofta finns en dold känsla av att inte vara förstådd av de övriga i gruppen. Motsatsen till det undersociala beteendet är det översociala. Här betar sig personen på ett extravert sätt. Personen söker ständigt kontakt och uppmärksamhet från andra. Beteendet är skapt för att få människor att lägga märke till personen. Egenskaper som personen lägger sig till med är intensivitet, exhibitionistisk och engagerad. De här personernas största oro är att bli ensam. En person som har ett socialt beteende är bekväm i sin grupp, den kan var bekväm både med att vara ensam och med att vistas med andra personer (a.a. s.40-41).

Kontroll (kontrollfasen/rollsökning) är en fas som handlar om makt, inflytande och auktoritet. Om tillhörandefasen handlade om vilken position som medlemmarna vill och kan

tänka sig ta i gruppen så handlar kontroll/rollsökningsfasen om vilken position de ska ta och ha. Gruppmedlemmarna agerar ofta konfrontativt eller bevakande gentemot övriga medlemmar för att mäta sin egen och andras positioner i gruppen. Kontrollproblem uppstår när en grupp har börjat utveckla relationerna i gruppen. Medlemmarna söker och tar olika roller i gruppen så som ledare, hjälpare, skämtare, opponent, medlare eller underkastad. Det typiska samspelet kring kontroll handlar om konfrontation eller medvetet undvikande av konfrontation. I det här skedet fungerar individen bäst med andra som kompletterar dennes rollpreferens, till exempel en som vill leda fungerar bäst med de som vill bli styrda. Schutz (2008) skriver även i denna fas om olika beteenden som gruppmedlemmar kan ta, de kan vara ”hög i kontroll” och ”låg i kontroll” och det kan de vara utifrån en rationell aspekt eller från en defensiv aspekt. Den rationella sidan är flexibel och kan anpassa sig efter situationen. Den defensiva sidan är rigid och utan hänsyn till omständigheter. Alla personer har båda sidorna men det blir övervikt på någon av dem. Ju högre självkänedom och självkänsla desto mer rationellt blir beteendet. En medlem som är ”hög i kontroll” utifrån ett defensivt beteende har stort behov av att dominera, deras beteende kommer ofta utifrån en rädsla av att inte duga eller att inte kunna påverka andra människor, kanske till och med att de är rädda att det i själva verket är de andra som dominerar dem. En medlem som är ”låg i kontroll” utifrån ett defensivt beteende intar en underordnad roll. Den avsäger sig all makt och vill gärna att någon annan tar beslut åt sig (a.a. s. 49).

Öppenhet (öppenhetsfasen) som är den tredje fasen i gruppens utveckling är avgörande för alla grupper som ska fungera under längre tid. Nu är alla positioner och makten fördelade. Nu är det dags för gruppen att fokusera på relationer där individernas fokus handlar om frågeställningar om relationer till övriga gruppmedlemmar i termer hur nära respektive långt ifrån vill jag vara andra. Medlemmarna agerar öppet mot varandra och delger varandra känslor och tankar. Individens behov är att känna sig tillräckligt omtyckt av andra (a.a. s.147).

Rollteori - Erving Goffman

Goffman menar att alla människor spelar en social teater och har intentionen att göra intryck på sin publik. Goffmans perspektiv kallas ofta det dramaturgiska perspektivet och har tagit sin inspiration från den symboliska interaktionismen. Goffmans teori används ofta för att skapa förståelse för vardagliga möten. Enligt Goffman så kan en organisation eller en grupp representera en skådeplats (Svedberg, 2007, s.158-159).

Den skådeplats som Goffman talar om har sitt framträdande i en socialinrättning vilket är en plats som har bestämda gränser och någon form av aktivitet som pågår regelbundet. I den sociala inrättningen pågår skådespeleriet eller framträdandet ständigt. Ett framträdande definieras som en aktivitet hos en eller flera deltagare vid ett visst tillfälle som har syfte att påverka någon eller några av de andra deltagarna (Goffman, 2004, s.23). Den agerande upprätthåller och presenterar ständigt sig själv i en roll. Hans agerande kan vara både medvetet och omedvetet. Han kan välja att göra eller säga vissa saker för att bli uppfattad på ett visst sätt och få med sig sina åhörare. Men han kan också omedvetet kommunicera kroppsligt eller verbalt på ett sådant sätt att han kommer få en viss roll av andra personer i samma sociala inrättning som han egentligen inte har valt. Han kommunicerar det som är utanför sin självbild. Roller bildas och förstärks i ett socialt samspel och interaktion med andra i gruppen. Ofta skapar sig människor ett första intryck av personer och dessa är svåra att omdefiniera. Det är just det som händer när en person blir skapt i en roll som han inte valt men som en grupp ger honom på grund utav tidiga projektioner som de lägger på hans person. Enligt Goffman medför det att personen i fråga börjar finna handlingsmönster som stämmer överens med den roll han tilldelats. Detta innebär att en person kan få en roll som denne inte hade förväntat sig, liksom att roller kan upprätthållas av den sociala interaktionen och förväntningarna i en grupp. Individen observerar samtidigt de övriga aktörerna i gruppen och skapar en bild av situationen och sin egen roll. Oavsett om individen väljer en roll eller om denne får en roll så är det svårt att i den skapade situationen ta sig ur rollen och välja ett annat agerande. Även om interaktionen mellan aktörerna fortsätter, information tillkommer och roller utvecklas så kommer de ändå att utgå och byggas upp från den ursprungliga ståndpunkt som deltagarna intog från början (a.a. s.19- 21).

Vid extremfall kan aktören bli fullständigt duperad av sitt eget framförande och därmed övertygad om att de intryck som förmedlas är äkta. Aktören blir då även sin publik - han både agerar och observerar framträdandet. De beteendenormer och regler som aktören normalt försöker upprätthålla i andras närvaro finns införlivade i aktörens samvete. En individ kan i ensamhet upprätthålla beteendenormer som denne egentligen inte alls tror på. En privat aktivitet kan kopplas samman med en referensgrupp av något slag och därmed skapa en icke-närvarande publik, som är starkt närvarande för individens samvete.

På skådeplatsen kan aktörerna bilda team. Teamen upprätthåller den egna uppfattningen om det egna teamet och sin publik samt de normer som finns i inrättningen. Inom teamet finns en förtrolighet eller ett formellt förhållande. Alla teammedlemmar är förenade i ömsesidigt beroende för att iscensätta och upprätthålla en definition av en specifik situation. Bandet

infinner sig automatiskt när en person blir del av ett team. Även om en medlem bryter mot förtroendet med så kallad destruktiv information till publiken så kommer den fortfarande vara en del av teamet. Den utgör ett hot mot att situationens definition inte kommer att upprätthållas och just därför att den kan utgöra ett hot så menar Goffman att personen är en teammedlem.

Med publik menar Goffman (2004) de individer som vid en viss situation inte agerar utan är observatörer. Men begreppet publik inom dramaturgin kan också innebära personer som inte är närvarande men som en person i alla fall upprätthåller en viss roll för. Eller så kan personen själv vara sin egen publik i fall då han själv spelar en roll som han till slut tror är hans verklighet (a.a. s.76). Det är för publiken som aktören spelar upp sin roll och det är dem han vill övertyga om att han har de egenskaper han säger sig besitta och att det han gör kommer få de konsekvenser som han påstår att de ska (a.a. s.25).

Goffman delar upp skådespelet i en främre region och en bakre region. I den främre regionen äger framträdandet rum och ett formellt beteende visas. Det är här som rollen skapas och upprätthålls. Den bakre region kan liknas vid kulisserna på en teater där tas mask och scenkläder av. Här kan individen vara mer informell och visa ett beteende som kanske publiken inte skulle förknippa med den roll som denne just spelat. Ett exempel på skillnad mellan främre och bakre region kan för en servitör vara matsalen och köket på en restaurang. I den främre regionen spelar servitören en älskvärd tjänare som vill passa upp och vara till lags, medan den bakre regionen ger möjlighet att koppla av, uttrycka sin vrede över besvärliga kunder och kunna bli ledig från sin roll för en stund (a.a. s.97-104).

Habitus

Att en individs handlingar alltid är sociala och kollektiva i sin karaktär är något som Pierre Bourdieu hävdar genomgående i sina sociologiska teorier. Det begrepp från hans teorier som valts att ta upp i den här studien är inget undantag. Bourdieus begrepp om habitus beskriver hur en människas agerande och handlande formas och påverkas av de miljöer som hon vistas i under sitt liv. Samtidigt som hennes habitus också formar och påverkar strukturen, sociala miljöer och samhället. En persons habitus är något som utgår från ett socialt sammanhang och livsstil och som förenar människor från liknande eller samma sammanhang. Vi dras till det som är bekant (Bourdieu, 1998, s.8, 26).

Bourdieu menar att en person alltid kommer att påverkas av det habitus som formades under hennes uppväxt. Han menar att vissa miljöer formar habitus mer än andra och uppväxten och dess miljö är den starkaste faktorn som formar ett habitus, den är alltid

grunden (Bourdieu, 1998, s. 67). Från det habitus som personen format och blivit formad i under uppväxten utvecklas dennes habitus längs livets gång. När en person kommer i kontakt med andra handlingsmönster och beteenden än sitt eget vävs de samman med personens egna habitus och bildar ett nytt. Hur personens nya habitus kommer att se ut påverkas bland annat av dennes förmåga att dra nytta av sina sociala erfarenheter från uppväxten liksom hur denne hanterar nya sociala erfarenheter och upplevelser. Individer från olika sociala ursprung har olika möjligheter att tillägna sig ett nytt habitus det på grund av hur stora skillnader som finns mellan personens ursprungsfamilj och den nya situationens symboliska kapital.

Eftersom en individ vistas och deltar i flera sociala miljöer kan även hennes agerande skilja sig från miljö till miljö liksom delar av hennes habitus. Personens habitus formas av den kollektiva och sociala miljö som personen vistas i (Månson, 2004, s.406-407).

KASAM

Aaron Antonovsky's begrepp KASAM omfattar tre delkomponenter: begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet (Antonovsky, 2005, s.43). Begriplighet står för en grundläggande upplevelse av att de stimuli som sker i och utanför individen är förutsägbara och begripliga för individen själv (a.a. s.44). Hanterbarhet representerar de resurser som individen upplever står till dennes förfogande för att möta de stimuli som den utsätts för. Resurserna kan vara något som individen själv besitter eller något som en person i dess närhet bidrar med. En person som upplever en hög grad av hanterbarhet känner sig inte som ett offer för de omständigheter som den hamnar i. Personen känner en kontroll av att kunna hantera sitt liv (a.a. s.45). Meningsfullhet är drivkraften för individen som gör att livets utmaningar är värda att investera sitt engagemang i. Det är något i livet som är viktigt för individen, något som ger livet en känslomässig innebörd och är värt att investera tid, kraft och energi i (Antonovsky, 2005, s.46).

Resultatredovisning

Nu följer ett avsnitt som presenterar erfarenheter, tolkningar och observationer som informanterna har gjort av ungdomsgruppen på HVB- hemmen. Jag har valt att inte dela upp resultatet utifrån respektive boende utan har tagit fram olika teman som sammanväver de olika boendenas erfarenheter. Jag har dock gjort en urskiljning för vilket boende personal eller chef som har sagt vad när det har varit skilda händelser eller åsikter samt citat.

Kort om HVB- hemmen

Målgruppen för båda boendena är ensamkommande flyktingbarn 15-18 år som är asylsökande eller som fått uppehållstillstånd i Sverige. De har dock vid behov möjlighet att bo kvar på boendet till de är 21 år. Båda boendena drivs som HVB-verksamheter och följer ”Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om hem för vård eller boende”. Inget av boenden har någon behandlande verksamhet då det inte ligger i deras uppdrag dock menar personal från boendena att det är svårt att dra gränsen för vad som är behandling. Ungdomarna som bodde på boendena vid intervjutillfällena kom ursprungligen från kurdiska Irak, arabiska Irak, kristna från Irak, Afghanistan, Mongoliet, Somalia och Palestina. Den största gruppen är afghaner därefter kommer somalier. Men mycket av personalens erfarenhet kring ungdomsgrupper kommer från den grupp som var störst under det gångna året vilket var irakiska kurder som grupp.

Det är ju svårt att förhålla sig till hur det är att dimpa ner som 16-17 åring och ingen vet någonting om de här ungdomarna, och vi får alla typer av ungdomar med olika bakgrund och erfarenheter. (Chef boende B).

Gruppens betydelse och påverkan på individen

Nedan kommer jag att presentera personalens och chefernas erfarenhet av vilken betydelse och påverkan gruppen har på individen. Jag har delat in rubriken i tre underrubriker.

Inledningsvis vill jag förmedla hur chefen på boende B ser på den kollektiva boendemiljön. Hon berättar att ungdomar som bor och lever i en kollektivboendemiljö hela tiden får öva på att samspela med varandra, respektera varandra och att ta ansvar för sitt eget handlande. Samt att ungdomarna kan lära av varandra i en mångkulturell kollektivmiljö. De kan även vara ett stöd för varandra. Som ett exempel berättar hon om vikten av gruppens positiva påverkan på individen när denne fått ett negativt beslut från Migrationsverket. Av tidigare erfarenhet när hon arbetat på ett gruppboende med endast asylsökande så anser hon att ett blandat boende är

det bästa. Hon menar att då kan gruppen vara ett stöd för varandra på ett annat sätt. På ett boende med endast asylsökande ungdomar blir stämningen mycket tyngre och det finns ibland ingen som kan hålla uppe energin om det är många i gruppen som har fått avslag.

Men här, ja visst ungdomar som får ett negativt beslut kan ta det väldigt hårt men samtidigt så fortsätter vardagen och kompisarna, som är i en annan del av migrationsprocessen, drar med. (Chef boende B).

Många av ungdomarna har med sig en bild och en föreställning när de kommer till Sverige, hur det kommer att vara och vad de kommer att få. Bilden är ofta formad av smugglare, vänner och bekanta som har talat om för dem hur det kommer att bli. I samtliga intervjuer kommer det här upp och oftast så har gruppens tendens att jämföra sig med varandra en negativ påverkan på individen anser personalen.

De jämför sig mycket med varandra. Vad förväntar man sig när man kommer hit, rykten sprider sig och de pratar med varandra och de överdriver om att sociala betalar allt. En får något och en annan blir utan, en får pengar till dator och den andra får inte det. En får PUT en annan får avslag. (personal boende B).

Men det sker också en positiv jämförelse och spridning bland ungdomarna som chefen på boende B tar upp. De ungdomar som har bott lite längre på boendet kan utifrån egen erfarenhet rätta andra ungdomars föreställningar och tala om hur det var för dem. Gruppen får en positiv betydelse för individen.

Integrationsprocessen

En liten anekdot det var en av mina kontaktungdomar en somalisk kille som flyttade i måndags och i torsdags hade jag och en kollega ett lite avrundande samtal. Han kunde i alla fall tala om att han tyckte att det var värdefullt att bo här ur den aspekten att han hade lärt sig om andra kulturer ”jag visste ingenting om andra folkslag när jag kom hit” han har inte bara lärt sig hur de svenska samhället fungerar han har lärt sig om de arabiska, afghanska, kurdiska och iranska å de tyckte han var positivt. Och de känns ju ganska kul. (personal boende B).

Personalen tar upp både positiva och negativa aspekter för integrationsprocessen när ungdomarna bor kollektivt på ett HVB-hem. Några nämner att det skulle vara positivt om Migrationsverket var mer strategiska när de placerar ungdomar på boendena. Det som missgynnar integrationsprocessen mest med att bo på ett HVB-hem är språkgemenskap i gruppen. Om Migrationsverket när de placerade ungdomar skulle beakta en spridning på ungdomar med gemensamt språk skulle det bli en positiv effekt på integrationsprocessen menar flera. Några lyfter även fram just den kurdiska gruppen som särskilt viktig att sprida ut då det ofta blir en väldigt sammansvetsad grupp.

Om integrationsprocessen stjälpes eller hjälptes, ja om det bara är kurder på ett boende så stjälpes det eller det går inte då. (personal på boende A).

Det kom även upp en jämförelse mellan de ungdomar som bor i familjehem och de som bor på HVB-hem. Några i personalgrupperna menade att det är en fördel rent språkligt att bo i familjehem och att man kommer ut i samhället på ett helt annat sätt. Medan andra menade att boende i kollektivboendemiljö också kan vara en fördel för individen i integrationsprocessen då ungdomarna tar efter varandra och kan dela med sig av sina erfarenheter och misstag till sina kompisar på boendet. Det är som nämnt även en fördel att det är ett sånt mångfald på boendena:

Jag tänker att de lär sig ta hänsyn när de är så många olika länder som är ihop i en så stor grupp. Det har de nytta av i framtiden i samhället där det finns så många olika länder representerade. (personal boende B).

Ungdomarna värnar om den kollektiva miljön

Det finns enligt personalen på boendena flera av ungdomarna som uttrycker att de är många syskon som bor tillsammans och att de är en familj. De är ofta vana att ha bott i en kollektiv miljö från sina hemländer vilket gör att de naturligt värnar om sin kollektiva miljö.

Ungdomarna ser ofta själva till att den miljö de bor i fungerar, om det är någon som inte uppför sig på grund av att den mår dåligt, bråkar och är högljud så är det inte sällan som de själva tar och pratar med personen i fråga och säger att det inte är accepterat.

Ungdomarna går också ofta emellan när det blir bråk eller konflikter mellan några individer. De vill inte att det ska vara bråk i deras hem och vill att alla i gruppen ska veta det, uppfattar personalen det som.

I sådana här boenden så kan det komma upp en person som vill förstöra för hela gruppen och då reagerar de, att man ska bete sig lite på ett respektfullt sätt mot alla, och då vill de verkligen ta tag i det, för det är ju deras hem och de vill ha ro och då tar de tag i det. (personal boende A).

Om det är en ungdom som har fått avslag så finns det andra i gruppen som är där och stöttar och bygger upp en annan energi, det gör att individen har svårt att helt stänga in sig i det negativa besked som den fått. Ungdomsgruppens vardag fortsätter och det ser personalen gör det enklare för individen att också komma in i sin vardag men utan att ta ifrån denne att det är en svår tid just nu.

Det är ofta så att de killar som bott lite längre i boendet och som ibland även är lite äldre tar sig an de nya killarna som kommer. De låter de nya killarna dra lärdom från de svackor och erfarenheter de har haft under tiden de har varit i Sverige och säger även till de nya killarna när de anser att de inte uppför sig. Det är en ömsesidig relation, menar personalen, då de nya ungdomarna får ett stöd av de gamla och de gamla ungdomarna får växa i att känna sig behövda och bidra till de nya killarna. Personalen kan se att ungdomarna har nytta och stöd av

varandra i sin egen utveckling men de tror inte att ungdomarna alltid är medvetna om detta. Ungdomarna kan lära sig mycket om hur de agerar i olika situationer bara genom att vistas i en grupp och bo i en kollektivboendemiljö och dessutom bo med så många personer från olika kulturer enligt personalen.

Ungdomarna ger även varandra stöd i form av läxhjälp. Antingen om de går i samma skolgrupp eller om det är någon som har bott i Sverige längre och kan hjälpa de nyare ungdomarna. Ungdomarna kan använda varandra som tolkar om de vill ha kontakt med någon av de övriga ungdomarna som de inte delar språk med.

Individens bakgrund påverkar gruppens dynamik

Språk, klass och etnicitet i gruppen

Oftast är man från samma land men det finns ju också de som inte är från samma land som kommer bra överens, umgås och träffas och är mycket i vardagen gör trevliga saker, går i skolan tillsammans. Men oftast så är det ju landsmän som träffas. (chef boende B).

På båda boendena är personalen väldigt överens om att kurderna som folkgrupp är en grupp som är väldigt tight sammansvetsad och det är svårt för andra ungdomar från annan etnicitet att komma in i gruppen. En av personalmedlemmarna tror att det beror på att i de flesta andra nationaliteterna som finns representerade på boendet så finns det subgrupper inom den egna etniska gruppen. Det gör att sammanhållningen inte blir lika stark. Även kurdernas historia har påverkat deras täta sammansvetsning tror personalen.

I den etniska gruppen så finns det också en viss komponent av stolthet eller respekt mot sitt ursprung som personalen kan uppleva att ungdomarna försöker hålla vid liv. Om en ungdom beter sig på ett för de andra ungdomarna från samma etniska bakgrund oacceptabelt sätt har de ett samtal med den individen och talar om att den inte ska skämma ut dem som grupp.

Sedan inom varje etniska grupp så kan det finnas mindre grupperingar liksom som det kan formas grupperingar över nationalitetsgränser. Det kom även upp under intervjuerna att det finns subgrupper inom de olika etniska grupperna. Inom den somaliska gruppen till exempel så kan ungdomarna komma från olika klaner eller folkgrupper även om de kommer från samma land. Likaså inom den afghanska gruppen, det finns bland annat peshto och hazararer som folkgrupp. Den irakiska gruppen kan bestå av kurder, kristna irakier och araber. Det finns minoriteter inom de flesta nationaliteterna och det representeras även till viss del på boendena. Det framkommer att personalen tycker det kan vara så att de etniska grupperna sluter sig samman som en grupp men det är även så att grupperna delas upp i ännu mindre grupper och individer sluter sig samman med andra individer från samma minoritetsgrupp.

Andra nämnare som kan styra vilka som kommer att umgås och hur grupper sätts samman är utbildningsbakgrund, klass och om ungdomen bott i stad eller på landsbygden. Chefen på boende B tycker att hon kan se att två statsbarn snabbt finner en gemensam bas och kan relatera till varandra oavsett om de kommer från Irak eller Somalia.

Utbildningsbakgrunden förenar även den på grund av att de ser ett igenkännande i varandra men också därför att de hamnar i samma klass och sitter med samma läxor och följs åt på det sättet och det kan vara helt över nationsgränser.

Gemensam religion är något som kan binda ihop en grupp. I personalgruppen på boende B har de erfarenheten att den somaliska gruppen de har haft på boendet har varit den av hela ungdomsgruppen som varit mest religiöst aktiv. De har också kunnat se att vid religiösa högtider så har den somaliska etniska gruppen blivit ännu tätare.

På båda boendena har det funnits ungdomar i ungdomsgrupperna som har varit ensamma om sin etnicitet och som inte haft gemensam bakgrund eller språk med någon annan i ungdomsgruppen.

Ja dem blir, tycker jag, mottagna och omhändertagna. Jag kan inte komma på att det inte har varit så, sen att det kan vara språksvårigheter ibland men som sagt att spela biljard eller att titta på TV behöver man ju inte språk för. (chef boende B).

Men flera i personalgrupperna säger också att de upplever de här ungdomarna som väldigt ensamma, till en början i alla fall, innan de fått en bra grund för svenskan. De upplever att den största orsaken till ett utanförskap för dessa ungdomar är att de inte har ett språk som de delar med någon annan. De har också sett att det kan bli missförstånd när de övriga ungdomarna till exempel skojar med den ungdom som är ensam om sin etnicitet och denne inte förstår och personalen kan då uppleva att den enskilda ungdomen känner sig utsatt.

På boende A berättar de, när frågan kommer om de hjälper den enskilda på något sätt att komma in i gruppen, att de inte gör några andra insatser för en person som är ensam om sin etnicitet än för någon annan. De räknar med att det kommer att ta längre tid och låter det göra det.

Vi kan känna att den här killen då som är själv från sitt land känner sig lite ensam och att det fortfarande är lite så här och vi har flera kurder här nu och det är lite svårt ibland att komma in i den gruppen. (chef boende A)

På boende A så hade de vid ett tillfälle en grupp då alla 10 ungdomar kom från olika etniska bakgrunder. Då eftersom att alla var ensamma om sin etnicitet så blev det andra grupperingar så som ”fotbollskillarna”, ”basketkillarna” och ”cykelkillarna” berättar personalen. De hade dock religionen gemensamt, alla var muslimer. ”Ja för det fanns inte

några starka grupper utan alla var justa mot varandra, och alla var muslimer”. (personal boende A)

Grupprocess och roller

Chefen på boende B tar upp att det är svårt att observera gruppens process eftersom det oftast är någon som är på väg in eller ut. Gruppen är sällan konstant under särskilt lång tid. Det är snarare mer migrations- och integrationsprocessen som blir tydlig än grupprocessen. I skenet av de andra ungdomarna blir den enskildes migrations- och integrationsprocess tydlig.

När det har varit en grupp på boendet som har varit dominerade av en ledare så har det märkts en tydlig skillnad på gruppen när ledar personen har flyttat. Det har blivit lugnare i gruppen och gruppen har av personalen upplevts som fungerande. Det har inte varit någon annan ungdom som har tagit ledarrollen utan alla har varit på ”samma nivå” berättar chefen på boende B.

Personalen på boende B berättar att det är speciellt i början som ungdomarna håller ihop i sina etniska grupper sedan kan de börja söka sig till andra grupper på boendet även om det är främst den etniska gruppen som de umgås i. Något som också kommer upp i den här personalgruppen är att de ungdomar som fått PUT och bott en längre tid på boendet mer och mer får en benägenhet att söka sig ut till andra grupper utanför boendet. Vilket också är målet och syftet med boendet. Men det får en påverkan på individerna i den övriga gruppen. De som kommer nya till boendet är beroende av ungdomsgruppen på ett annat sätt. De berättar till exempel att det oftast är de nya som är med på gemensamma aktiviteter och vill umgås i ungdomsgruppen medan de ungdomar som bott ett längre tag har kommit längre i sin integrationsprocess och är delar av andra sammanhang. ”Men det är också positivt såklart, vi vill ju att de ska skaffa sig ett nätverk och ha andra saker att göra och inte sitta hemma”, (personal boende B). Chefen på boende B har även kunnat se att när en individ har fått reda på att den ska flytta så märks det i dennes beteende och det blir inte lika viktig för honom/henne att följa reglerna på boendet eller upprätthålla sin roll i gruppen och det påverkar naturligtvis de övriga i gruppen.

Personalen berättar att det tydligt går att se att individen och gruppen förändras över tid under de husmöten som de har. När en ny ungdom kommer så säger den oftast inte så mycket på mötena, dels på grund av att den inte hittat sin plats i gruppen ännu tror personalen men också för att språket hindrar. Så det är både grupprocessen och integrationsprocessen som hindrar individen.

När jag frågar personalen angående gruppen och refererar till gruppteoretiska begrepp så som artighetsfas, rollsökningsfas, konfliktfas och samarbetsfas säger flera att de kan känna igen att ungdomarna speciellt de som flyttar in nya är artiga till dem har hittat sin plats. De berättar att den tydligaste förändringen som de kan se på gruppen är när någon som har varit dominant i gruppen flyttar då upplever de hela ungdomsgruppen som lugnare och att det blir mer gemenskap. Det är båda personalgrupperna överens om och har liknande erfarenheter av sådana situationer. I samband med att en av ungdomarna som hade tagit en ledarroll flyttade så upplevde de efteråt att gruppen blev lugnare men att den även var splittrad.

Personalen har sett att när en ungdom kommer in i en mer stökig grupp så är den avvaktande och lite tillbakadragen de första veckorna men sedan börjar generellt personen att hävda sig och ta mer plats.

Sen är det ju lite så att är det stökigt, den period då det var stökigt och en grupp som var dominant, när nya ungdomar kommer in så blir det ju lätt att de tar efter och ser hur de andra är. Men om det kommer nya och man har en lugn grupp så kommer de in i det lugnet. Så jag tror att det blir som man har det. De nya som kommer tar efter det som finns, det som finns i stora gruppen. (personal boende B)

Konflikter, dominans och roller

Alltså de här killarna som kommer är ju präglade av sin bakgrund, och det är ju klart att det blir konflikter det blir konflikter nästan varje dag, det blir konflikter om datorn, om mat men det beror väl inte på det utan på stressen eller på grund av att någon har fått avslag, och det kan bli konflikter om vad som helst. (personal boende A)

Båda boendena tycker att de flesta konflikterna uppstår på individnivå inte mellan etniska grupper eller andra grupper även om det har förekommit. Dock framkommer det att vissa konflikter har uppstått när etniska subgrupper blivit dominanta i gruppen, men de konflikterna har främst varit mellan den gruppen och personalen. Det händer också att grupperna jämför sig sinsemellan och uttrycker till personalen ett missnöje att den ena etniska gruppen får mer än den andra eller att de tycker att personalen behandlar dem olika.

Boende B berättar om ett exempel då det uppstod en konflikt mellan arabisktalande och somalier och till viss del kurder. Det var ingen öppen konflikt utan den levde i det tysta genom att kommentarer och klagomål kom till personalen. Samtliga involverade etniska grupper hade något generaliserande att klaga på om de andra grupperna. Somalierna tyckte att araberna fick mer utrymme av personalen och de tyckte att afghanerna och kurderna spelade för hög musik och talade för högt i telefon. Medan araberna och kurderna tyckte somalierna pratade och skrattade för högt i korridorerna på kvällarna. Alla tre etniska grupper tyckte att de andra grupperna inte städade och att de var slarviga. Personalen tog in samtliga grupper till enskilda samtal, alla grupperna var medvetna om att de fått lika mycket tid att komma till tals

men de samlades aldrig till något gemensamt samtal. Efter samtalen upplevde personalen en minskning av klagomålen från respektive etniska subgrupp.

Inget av boende har upplevt några rasistiska tendenser i ungdomsgruppen. Men att det förekommer en del skämt kring etnicitet. De berättar att det kan förekomma att de kallar varandra ”jävla kurd eller jävla arab” men att det ofta är med en viss skämtsam ton.

Blir det bråk och en riktig incident så försöker man gå in direkt och sära på dem och sen kanske det inte är läge att sitta ner just då utan man försöker lugna ner dem och så tar man ett samtal med var och en sen och försöker lösa det. Sen eventuellt så tar man ett samtal med dem tillsammans. (Personal boende B)

Personalen berättar även att det ofta är så att ungdomarna själva går emellan när det blir bråk och att de hjälper personalen att få kontroll på situationen igen.

Personalen går in och bryter direkt även vid, vad ungdomarna kallar för, skämtsamma kommentarer innan något skulle kunna eskalera. Kommentarer kan vara t.ex. ”jävla kurd ” eller ”jävla arab”. Konflikter är något som alltid kommer att uppstå i en grupp menar personalen och det är vår uppgift att hjälpa ungdomarna att finna lösningar som fungerar. De jobbar också en hel del med att få ungdomarna att inse sitt eget ansvar i situationer och ta ansvar för sitt eget beteende. På boende A berättar de att de tar upp konflikter på husmötena men väldigt generaliserat för att inte peka ut varken individ eller grupp.

På boende A hade de mycket bråk kring maten som lagades. Det hände ofta att en ungdom kom och sa att maten var äcklig och vägrade äta och sedan hängde flera andra på. Personalen betonar att det hos den första som säger att maten är äcklig troligen inte alls beror på maten utan att det är något annat som projiceras på maten. Sedan hänger de andra på och kopierar. Personalen löste konfliktsituationen genom att göra ungdomarna delaktiga i att göra matlistan. Det gjorde att ingen vill säga om maten var äcklig för då blev de tvungna att säga det till kompisen som lagat maten och ta ett annat ansvar för sin åsikt.

Även boende b har konflikter kring maten. ”Maten har ju varit till och från, det är ju där man lägger ut all sin ångest, det är dålig mat”, (personal boende B). Det går i perioder med konflikter kring maten tycker personalen på boende B ibland är det mer och ibland är det mindre. De kunde dock inte identifiera när dessa perioder inträffade. De hade en period då det var mycket klagomål och utagerande kring maten. Oftast var det en ungdom som antingen förstörde alla mat för alla eller kastade den. När en ungdom uttryckt sitt missnöje hängde oftast de flesta andra med, trots att personalen kunde se att flera av dem egentligen skulle vilja äta maten.

Och sen går det i vågor att det kommer någon som vill ha halalslaktat kött. Och så fort den uttryckt det så sitter det åtta stycken till på nästa husmöte och vill ha halal kött. (Personal boende B)

Personalen hanterar konflikterna kring maten genom att stå enade gentemot ungdomsgruppen vid sina beslut att det är den här maten som serveras och det serveras inte halalslaktat kött.

Båda boendena har erfarenhet av att en etnisk subgrupp med en stark ledare har kommit att bli dominant på boendet vilket har påverkat alla ungdomarna på boendet. På boende A var det en kille som personalen beskrev som en ”riktig alfahane” som tog och fick ett ledarskap av de ungdomar som hade samma etniska ursprung. Han hade en negativ attityd och skapade regler för vad man fick och inte fick göra bland annat så fick man inte prata med personalen. När boendet skulle delta i en fotbollsturnering så vägrade den här killen att delta om han inte fick ett par nya fotbollsskor. När han inte fick några nya skor sa han att då skulle ingen delta och det gjorde ingen heller. De killar som följde hans ledarskap kunde dock säga till personalen att de ville spela fotboll men att de inte vågade för den här killen. Personalen uppfattade det som att de skämdes för att de lydde honom men att de inte ville ställa sig emot honom.

Jag som vuxen kunde inte se att han hade några ledaregenskaper men det hade han tydligen för han fick alltid med sig sin grupp. (Personal boende A)

Personalen pratade mycket med ungdomarna enskilt om det som pågick i gruppen men aldrig i helgrupp. ”Ja alltså vi pratade om det hela tiden, vi försökte framhäva det positiva eller det normala i livet”, (personal boende A). Även om inte hela ungdomsgruppen följde den här ledaren så upplevde personalen att hela gruppen blev påverkad negativt av situationen. Mycket energi och tid gick åt till att hantera den här killen och den etniska subgruppen så de andra ungdomarna hamnade i skymundan under den här tiden. Det hela slutade med att den här killen blev fysiskt våldsam och fick flytta. De uppfattade honom dock som ångerfull och att han insåg vad han höll på med när den nya institutionspersonalen kom och hämtade honom.

På boende B berättade de att de haft två killar, en i varje hus, som hade fått ett ledarskap i sina respektive etniska grupper. ”De här killarna hade starka åsikter men ofta manipulerade de andra till att göra saker och personen själv i fråga lutar sig tillbaka och tittar på”, (Personal boende B). De beskriver det som att det inte var hela ungdomsgruppen som stod under hans ledarskap men alla blev ändå påverkade. Ungdomarna som ingick i samma etniska subgrupp, uppfattade personalen det som, blev manipulerade till att följa den här inofficiella ledaren och driva hans agenda trots att de inte ville. De ungdomar som följde ledaren kunde komma till personalen och prata om situationen och hur de inte gillade att vara delaktiga i den men det var aldrig någon som stod upp mot ledaren. Efter ett tag var det dock ungdomar som började

dra sig undan och som inte ville delta i bland annat gemensamma aktiviteter. De ville ta avstånd från den ledande ungdomen. De ungdomar i ungdomsgruppen som inte ingick i den här etniska subgruppen blev ändå påverkade av det inofficiella ledarskapet. De blev lidande när den här gruppen förstörde maten för alla och när de hade disco på natten. Sedan tog ju det här väldigt mycket uppmärksamhet från personalen vilket därför gjorde att de övriga ungdomarna blev lidande. Personalen beskriver det som väldigt svårt att hantera den här situationen eftersom det sällan fanns konkreta bevis för att det var en av de här killarna som låg bakom konflikterna som uppstod, även om de starkt kunde misstänka att det var så på grund av det som de övriga ungdomarna berättade. Men de gånger det fanns tydliga observationer att ta upp med de här killarna så gjorde de det. Men det diskuterades aldrig i ungdomsgruppen som helgrupp eller i den involverade etniska subgruppen som helhet.

Med en av killarna blev situationen helt ohållbar och de kunde inte med de insatser som de gjort bryta den här killens beteende. Då flyttades han från det ena huset på boende B till det andra huset och en annan ungdomsgrupp och kunde då bli av med den roll som han tagit. I den nya gruppen förklarar personalen att det inte fanns utrymme för honom att ta samma roll för den gruppen tillät det inte. Chefen på boendet tror att det beror på att i den nya ungdomsgruppen han hamnade i så var de mycket äldre och mognadsnivån var högre. I det nya boendet fick den här killen mycket positiv respons från personalen på det i sitt beteende som inte handlade om hans tidigare roll vilket troligen också hjälpte honom att bryta rollen.

På boende A har de även haft erfarenheten av att ha en grupp där alla ungdomar kom från olika etniska ursprung. Det var en lugn grupp där ingen grupp eller person blev dominant. Det skapades grupper kring fritidsaktiviteter istället för att grupper skapades kring språk och etnicitet.

Personalens roll i arbete med gruppen

Arbetet med ungdomsgruppens gruppdynamik

På boende A beskriver chefen att de förhåller sig ganska mycket till ungdomarna som en samlad grupp. Samtidigt som de självklart ser varje ungdom som en individ med egna behov och en egen bakgrund och att de kan vara i vitt skilda processer.

Hon berättar också att de ser ett samband mellan hur grupprocessen påverkar integrationsprocessen. Om det är en homogen ungdomsgrupp sett utifrån etnicitet gynnar det inte integrationsprocessen därför har hon börjat påverka gruppens sammansättning för att gynna gruppens dynamik. Hon har ett nära samarbete med handläggarna på Migrationsverket och har fördelen att kunna vara delaktig i vilka placeringar som görs på boendet. Men till att

börja med var Migrationsverket inte alls öppna för att samarbeta på det sättet men eftersom relationen byggdes upp så sade de ja till det.

Att chefen på boende A vill styra gruppdynamiken på boendet är dels för att se till att inte någon nationalitet blir dominant men också för att kunna plocka ihop en grupp som kan vara ett stöd för varandra. Om det först placeras en afghan på boendet så ser hon till att den andra ungdomen som kommer inte är en afghan utan kanske en somalier. Det gör att den första killen som var från Afghanistan får en chans att lära sig svenska utan att ha en massa andra landsmän att prata med och sedan kan han vara ett stöd för nästa afghan som kommer. Sedan är det ju sällan så att de är helt ensamma om sin etnicitet men det är i alla fall bra om ungdomar som kommer från samma land inte är på samma ställe i integrations- och migrationsprocessen.

Eftersom det finns en tanke kring att styra sammansättningen av gruppen som nämnts ovan så har de en ambition att jobba mer med ett fadderskap. Hon berättar även att de kan se en vits med fadderskap både för den nya ungdomen och för den som har bott på boendet ett längre tag. Den nya ungdomen får ett stöd och en person som den kan ty sig till, till en början. Den ungdom som har bott ett tag på boendet får möjlighet att bidra, växa och bli stärkt i en roll som fadder.

På boende B berättar chefen att de har fördelen att kunna styra i vilket hus som de väljer att placera en ny ungdom. Om de vet redan innan att en ungdom inte har kommit överens med en annan ungdom som bor i ett hus (om de bott tillsammans på ett boende tidigare) så placerar de den ungdomen i det andra huset för att få en lugn grupp. Vid intervjutillfället funderade de på att flytta en kille till det andra huset som var ensam om sitt språk i sitt hus. Men de var oroliga att den ungdomsgrupp som var i det andra huset som han eventuellt skulle flytta till inte skulle vara bra för honom och att den kille som delade hans språk i det huset var alldeles för olik honom.

Ja men sen har vi ju haft den diskussionen i personalgruppen att det är någon i personalen som säger att det här är vår lilla familj och det blir lite så att men vänta nu så är det ju inte, de har ju sin familj och någon har till och med släkt i Sverige. Säg inte till honom att det här är vår familj det blir ju löjligt.(chef boende A).

På frågan hur de ser på begreppet hemideologi svarar de flesta i båda grupperna att det inte är något som de anammar men att det finns vissa i personalen som kallar ungdomarna och personal för en liten familj. Vilket även vissa av ungdomarna gör, till och med att vissa av ungdomarna kallar vissa i personalen för mamma och pappa. Som citatet visar ovan så finns det en del starka känslor kring begreppet familj och att se ungdomsgruppen och personalen

som en familjekonstellation. Men för att referera till det som båda cheferna står för så vill personalen skapa en trivsamt miljö och stämning på boendet och göra det hemtrevligt. Men det går ju inte att komma ifrån att det är en institution.

Styrda aktiviteter och vardagliga möten

Det är ju kul, när man spelar innefotboll eller innebandy eller biljard då är det ju helt över gränserna, då är det inte alls att det är gruppnationaliteterna eller landsuppdelat, då kan det vara vem som helst som spelar och det kan vara någon som är alldeles ny och någon som har varit här i två år. (personal boende A)

Båda boendena erbjuder aktiviteter för ungdomarna. Personalen anordnar aktiviteter framförallt på helgerna och de som vill får följa med. Det kan vara att åka och spela biljard, gå på bio eller bowla. Oftast är det ungefär hälften som följer med, många av de som har bott på boendet en längre tid har hittat egna aktiviteter eller kompisar utanför boendet som de ägnar tid åt på helgerna. Även under veckorna så arrangerar boende A så att ungdomarna kan åka iväg och spela fotboll eller basket tillsammans i en sporthall. På boende B så finns lokaler på boendet där ungdomarna träffas och sportar lite mer spontant. Båda personalgrupperna är överens om att när ungdomarna möts genom sport så suddas alla gränser ut och de är en gemensam grupp.

Traditioner är något som boendena försöker uppmärksamma och samla gruppen kring. Så som till exempel födelsedagar men också visa ungdomarna våra svenska traditioner så som jul och påsk. Sedan samlas ju de muslimska ungdomarna naturligt när det är ramadan och de afghanska kring det persiska nyåret men det är inget som styrs av personalen eller som hela gruppen inkluderas i.

Skolan är något som förenar flera av ungdomarna och de möts både i skolan och vid läxläsningen hemma i boendet på kvällen. Detta gör att ungdomar i ungdomsgruppen som i annat fall inte skulle umgås möts i skolan.

På båda boendena så pratar personalen om köket som ett nav eller ”boendets hjärta”. Där träffas ungdomarna och personalen också för den delen och äter och fikar. ”Det blir mycket prat och det skojar en hel del”, (Personal boende B).

På boendena ser det lite olika ut kring matlagning ett boende får mat ditkörd under vardagarnadagarna och det andra lagar mat varje dag. Men generellt de dagar då det lagas mat så lagar ungdomarna och personalen mat tillsammans. Ofta är det två ungdomar som inte umgås i vanliga fall som hjälps åt i köket vilket är bestämt utifrån ett visst schema som personalen gjort.

I intervjuerna med personalgrupperna så kommer det upp att det är viktigt att komma ihåg att alla ungdomar är olika och alla kan inte vara kompisar med alla. En del ungdomar har

större behov av att vara själva än andra och en del vill ha personer runt sig hela tiden. Vissa av ungdomarna är mer försiktiga och tar längre tid på sig att bli en del av gruppen medan andra kommer in direkt. Men oftast samlas de kring någon gemensam aktivitet och möts där oavsett om de är mer framåt eller lite mer tillbakadragna.

En del vill vara lite mer för sig själva och en del är med grabbarna Brus. Vi tycker inte att det är så märkvärdigt längre. (personal boende A).

Eftersom att de flesta av ungdomarna på boende A har gillat fotboll så har det varit självklart att ha fotbollskvällar när engelska ligan har spelat. Det tycker personalen har varit en jättebra samlingspunkt och alla har varit engagerade, delaktiga och haft sitt favoritlag.

På boende B berättar chefen att det till viss del finns en grupptanke bakom de gemensamma aktiviteter de gör med ungdomarna.

Som att åka och simma ihop såna saker gör man ju i grupp och det av olika skäl, att göra trevliga saker tillsammans är ju ett av syftena men också att få ihop gruppen. (chefen boende B).

På boende B berättar chefen att de även har försökt att ha styrda gruppaktiviteter i form av till exempel ART (Aggression Replacement Training) i grupp. De hade då personer utifrån som skulle ha ART träning med ungdomsgruppen som storgrupp men det föll inte så väl ut. Därför har de låtit utbilda sex stycken i personalgruppen och ska försöka igen. Eventuellt så kommer de att dela in ungdomarna i språkgrupper eller i alla fall i mindre grupper. Hon berättar att det är svårt med gruppverksamheter då ungdomarna befinner sig i olika delar av integrations- och migrationsprocessen och inte är på samma nivå. Syftet med att göra ART med ungdomarna i grupp var dels för att få ihop gruppen men också för en personlig mognad och att personalen och chefen på boendet tyckte att det var viktigt. Ungdomarna får lära sig ta ansvar för sitt eget beteende och visa andra respekt samt hitta andra sätt än våld för att uttrycka frustration och ilska.

Men chefen på boende B anser att det är väldigt mycket individuellt arbete med ungdomarna.

Ungdomarna befinner sig i olika faser i processen och är i olika situationer, vissa har fått negativa beslut och vissa positiva så det är väldigt mycket enskilt arbete med var och en. (Chef boende B).

Båda boendena håller husmöten regelbundet där både personal och ungdomar deltar. Husmöten hålls varannan eller var tredje vecka. Mötena fungerar som ett forum dels för personalen att ge ut information och dels för ungdomarna att ta upp önskemål eller om det är något de behöver säga i storgruppen. Personalens information kan handla om praktiska saker så som brandsäkerhet och samhällsinformation eller så kan det vara saker som att städningen behöver förbättras eller att ungdomarna får uppskattning för något som har fungerat bra. Det

har även hänt att konflikter har tagits upp i storgrupp på husmötena men då har de generaliserats och varit av det slag som alla kan lära sig något av, det är aldrig någon som pekas ut i helgrupp. Det är aldrig så att alla behöver säga något men alla ges möjligheten, ofta är det så att det är de som bott lite längre på boendet som pratar mest och de nya är mer avvaktande. Personalen tror att detta beror dels på språkkunskaper att det är enklare att uttrycka sig på svenska än att använda sig av tolken men också på att de som bott längre på boendet är tryggare i gruppen.

Analys och diskussion

I denna del av studien tolkas resultatet från intervjuerna och analyseras och diskuteras utifrån de utvalda teorierna FIRO- teorin och Goffmans rollteori samt begreppen habitus och KASAM. Utifrån mitt syfte så är jag intresserad av hur personalen ser att den kollektiva boendemiljön på HVB-hem för ensamkommande flyktingbarn påverkar och har betydelse för den enskilda ungdomen. Analysen kommer att vara uppbyggd kring samma rubriker som resultatpresentationen. Samtliga teorier och begrepp kommer att blandas och tas upp under alla rubriker för att förtydliga materialet. Det är teorierna och begreppens komplement till varandra som ger klarhet till materialet.

Gruppens betydelse och påverkan på individen

Som presenterades under resultatavsnittet i uppsatsen så har den här rubriken kunnat delas upp i tre underrubriker utifrån den information som kom ur intervjuerna. Dessa tre rubriker representerar ett brett spektrum av hur gruppen faktiskt kan påverka och ha betydelse för individen. Att befinna sig i en kollektivboendemiljö kan ha både stödjande och icke stödjande effekter för individen. I texten nedan kommer inte de tre rubrikerna att presenteras separat utan allt kommer att vävas samman till en text.

I några av intervjuerna med personal och chefer framkommer det faktum att ungdomarna som bor på HVB-hemmen befinner sig i flera parallella processer. Samtidigt som de går igenom sin migrations- och integrationsprocess befinner de sig även i en gruppprocess. De parallellgående processerna är av betydande vikt när materialet i uppsatsen ska analyseras. Gruppen kan både verka stödjande men också icke stödjande för ungdomarna i deras migrations- och integrationsprocesser, vilket är något som kom upp i flera av intervjuerna. När personalen pratar om ungdomarnas integrationsprocess säger flera att den språkgemenskap som kan uppstå mellan individerna i den kollektiva boendemiljön blir hämmande för integrationen. Vilket även den gemenskap som kan uppstå på grund av att man delar en gemensam kulturell historia kan vara. En språkgemenskap eller kulturell gemenskap uppstår enligt Bourdieu för att individerna har ett gemensamt habitus, de är uppväxta i liknande sammanhang och delar en kommunikation (Bourdieu, 1998, s.67). Personer med gemensamt habitus finner en trygghet i varandra. Jag anser att de får ett starkt KASAM i gemenskap med varandra speciellt i ett okänt sammanhang. De kan finna begriplighet i varandra och de vet hur de sociala spelreglerna går till vilket kan bidra till en annan avslappning i deras gemenskap. De har redan de verktyg de behöver för att hantera ett socialt

samspel med dessa individer. Det blir tryggt och bidrar till en enkelhet i en annars kanske inte så begriplig eller hanterbar situation vilket kan få en stor betydelse för individen anser jag. Möjligen att det rent av går att finna meningsfullhet i den gemenskap som den egna etniska gruppen skapar. Kanske att de kan stödja varandras individuella meningsfullhet på ett annat sätt än storgruppen kan göra, åtminstone till att börja med. Storgruppens grupprocess går troligen trögare än vad den egna etniska gruppens gör (Antonovisky, 2005, s.44-46). I den egna etniska gruppen känner individerna till att de till viss del har ett gemensamt habitus och de känner en annan trygghet och KASAM än vad de gör i storgruppen till att börja med. Samt i många fall gissar jag att den första frågan som ställs i FIRO-teorins första fas ”ska jag tillhöra eller inte?” till stor del besvaras sig av sig själv när det gäller tillhörandet i en etnisk subgrupp eller team enligt Goffman, åtminstone till att börja med. I alla intervjuer nämner personalen att ungdomarna till en början drar sig till sin egna etniska grupp eller språkgrupp men att de sedan kan börja umgås med andra ungdomar från andra länder. Detta är ett tecken på att grupprocessen börjar ta fart och att individerna är nyfikna på vad det är för grupp de hamnat i och vad de vill ha för position i gruppen, gruppen har börjat processen i tillhörandefasen (Schutz, 2008, s. 145; Goffman, 2004, s.76).

Det framkommer också att ungdomarna finner en gemensam nämnare när det är någon i gruppen som får reda på att den har fått avslag. Vad som framkommer av intervjuerna är att gruppen får en stor betydelse för den enskilda individen. De stöttar honom och troligen hjälper de till att göra situationen något mer hanterbar för individen, styrker upp dennes KASAM i en svår situation (Antonovsky, 2005, s.45). Men jag gissar att det, även om den är omedveten, finns en vilja i en sådan situation att hjälpa individen för att gruppens stämning inte skall bli alltför tung. Som de Jong skriver att hon uppfattade att stämningen växlade mellan positiv och negativ i hela gruppen på boendet beroende på vad som hände med den enskilda ungdomen. Så troligen är ungdomarna måna om sin kollektiva boendemiljö i det här också (de Jongs, 2005, s.21).

En viktig aspekt i hur ungdomarna för sig i och hanterar den kollektiva boendemiljön ligger i deras bakgrund enligt flera av informanterna. Många, absolut inte alla, av ungdomarna är vana att bo kollektivt och har troligen det till viss del som en del av sitt habitus. Därför kan det vara viktigt att komma ihåg att det kan utgöra en stor trygghet att få befinna sig i en kollektiv boendemiljö och att det ger ett stärkt KASAM. “The Separated Children in Europe Programme” skriver i sin rapport att barn över 16 år oftast föredrar och drar mest nytta av att få bo på grupphem (<http://www.separated-children-europe-programme.org>). Den kollektiva boendemiljön i sig har troligen en stark effekt men att det även ofta finns individer från

samma kulturella bakgrund och som befinner sig i samma situation har troligen också en stor inverkan. Som de Jong skriver i sin rapport att när ungdomarna berättar vilka kort, som de tagit i sin vardag på boendet, de blir gladast av se så säger de flesta att det är kort tagna av kamrater på boendet från samma etniska bakgrund (de Jong, 2005, s.20). I det som Brendler-Lindqvist skriver om de judiska barnen som placerades i grupphem med andra som hade gemensam kultur, språk och historia och att de hade mycket stöd av varandra och glädjen av att kunna upprätthålla sitt kulturella arv. Att få vara tillsammans i trygghet med barn som kom från samma bakgrund och liknande habitus kan tolkas ha haft stor betydelse för de judiska krigsbarnen. Trots att de bodde tillsammans så verkar det inte ha haft någon större negativ effekt i längden på deras integrationsprocess då det har gått bra för gruppen och många är högutbildade och bor kvar i Sverige. Forskning har visat på vikten av att vara medveten om de kulturella aspekternas betydelse för de ensamkommande flyktingbarnen (Brendler-Lindqvist, 2004, s.9- 10).

Individens bakgrund påverkar gruppens dynamik

Under den här rubriken vill jag beskriva hur personalen uppfattar att gruppens sammansättning påverkas och styrs av individernas tidigare bakgrund. Ovan berörde jag det genom att beskriva kort hur personens habitus styr hur subgrupper eller team sammansätts på boendena och hur de påverkar och har betydelse för individen. Här kommer den diskussionen att breddas och utvecklas.

Som personalen har beskrivit i intervjuerna så har de haft erfarenheter av dominerande inofficiella ledare där det bildades team som löd under deras ledarskap. I de fallen så var det team som kunde likställas med etniska grupper. Baserat på vilken bakgrund individen kom från, vilket habitus denne hade, så drogs den till andra individer med liknande habitus som tillsammans bildade team. Personalen på boendena berättar att det oftast är så, åtminstone till en början, att det är etniska grupper som umgås men att det även finns andra komponenter i ett tidigare format habitus som kan påverka vilka individen väljer att umgås med. Det kan bero på om individen vuxit upp i en stor stad eller på landsbygden. Som chefen på boende B sa så ser hon att de ungdomar som är tidigare stadsbor snabbt finner en gemensam bas. Detta är troligen på grund av att de har ett liknande symboliskt språk som en del av ett gemensamt habitus. De kan läsa av varandras sociala spel och kan känna en begriplighet och hanterbarhet i relation till varandra. Detsamma gäller för personer med gemensamma nämnare så som utbildningsbakgrund eller landsbyggsuppväxt (Bourdieu, 1998, s.26). Som även nämndes i intervjuerna så stärks till exempel gemenskapen av gemensam utbildningsbakgrund ännu mer

av att ungdomarna sätts i skolgrupper här i Sverige som speglar deras utbildningsbakgrund och inte deras etniska härkomst. Det visar sig även på boendena när ungdomarna samlas kring läxläsning och gemensam avfärd till skolan. Grupperingarna som då formas går över nationalitetsgränser. Detta skulle kunna ses som en början på formandet av ett nytt habitus i gruppen. Ungdomarna utgår från sina ursprungliga habitus och interagerar med nya människor med andra habitus som kan skilja sig mer eller mindre mycket åt (Månson, 2004, s.406-407). Detta är en viktig aspekt att komma ihåg att ungdomarna trots sitt forna habitus kan ha längtan och viljan att forma något nytt. Det är det som Ahmadi berör när han skriver att idealet från den egna etniska gruppen är inte alltid det som personen innerst inne identifierar sig med (Ahmadi, 2007, s. 150). Så att låta gruppen blandas och inte forma sig allt för mycket i etniska subgrupper kan gynna och ha stor betydelse för individens identitetsskapande i gruppen.

Med hjälp av KASAM begreppet i kombination med det som Bourdieu skriver angående de förutsättningarna en person har att tillgodoräkna sig ett nytt habitus, så kan vi förstå hur det är för ungdomarna att befinna sig i en ständigt föränderlig mångkulturell kollektivboendemiljö. Bourdieu menar att personer är mer eller mindre kapabla att tillgodogöra sig ett nytt habitus beroende på hur väl de kan dra nytta av de sociala erfarenheter de fått i uppväxten och hur väl de hantera nya sociala upplevelser och möten (Bourdieu, 1998, s.67). Ungdomarna befinner sig i en miljö där begripligheten och hanterbarheten ständigt bearbetas av den situation de är i av interaktion med andra människor många med annat ursprungligt habitus än de själva. Att skapa och vara mottaglig för nya habitus i den här miljön är troligen inte alltid helt enkelt och är något som ständigt påverkar individen och har betydelse för dennes mående.

Individernas bakgrunder påverkar hur gruppens dynamik och process formas. Den påverkar även de parallella processer, integrations- och migrationsprocessen, som pågår. Dessa påverkar i sin tur gruppdynamiken och stämningen i gruppen. En del har längre att gå i sin integrationsprocess när de kommer än andra på grund av bland annat utbildnings- och klassbakgrund. Migrationsprocessen skiljer sig också åt på grund av bakgrund och orsak till flykt och flykten i sig samt i att beslut för uppehållstillstånd eller avslag tas baserat på individens bakgrund och etniska härkomst. Ungdomarnas olikheter i alla dessa processer är orsak till många jämförelser dem emellan vilket kan påverka individen i dennes vardag. Den egna situationen blir väldigt tydlig i spegling mot de andras vilket kan göra att individens KASAM blir påverkat av gruppen i den kollektiva boendemiljön.

Personalen berättar att de kan uppleva att ungdomar som är ensamma om sin etniska bakgrund är mer ensamma och utsatta till att börja med. De har ingen given språkgemenskap och har svårare att skapa kontakt och finna gemensamma nämnare eller likheter i habitus med de andra ungdomarna då de inte kan kommunicera. De förstår inte när övriga ungdomar skämtar med dem på grund av språk men troligen också på grund av sociala koder (Bourdieu, 1998, s.26).

De här ungdomarna har också svårare att avgöra frågeställningen i tillhörandefasen, på grund av kommunikationssvårigheter, om de ska tillhöra eller inte och vilken position de vill ha i gruppen (Schutz, 2008, s.145). Risken är att de övriga ungdomarna skapar en roll baserad på sitt habitus och ett första intryck som de får av individen som denne blir kvar i ett långt tag fast det inte är en vald roll (Goffman, 2004, s.23). De observationer som personalen delar med sig av kring de här ungdomarna är att de övriga ungdomarna skämtar med dem och de inte förstår, vilket kan påverka deras KASAM. En annan observation är att de blir väl mottagna och omhändertagna av de andra ungdomarna, de välkomnas i gemenskapen vid TVn och när det spelas biljard men någon annan interaktion blir svår på grund av språket. Personalen på boende A berättar att de inte sätter in några andra insatser för dessa ungdomar utan de får komma in i gruppen på samma sätt som alla andra bara att det tar lite längre tid. Integrationsprocessen behöver få komma en bit på väg innan individen aktivt kan delta i grupprocessen, vilket kan riskera ett utanförskap för individen i gruppen om denne inte får stöd och hjälp i sin grupprocess.

Grupprocess och roller

Chefen på boende B sade att hon tyckte att det var svårt att observera grupprocessen på boendet på grund av att gruppen hela tiden förändrades och att personer flyttade in och ut med jämna mellanrum. Hon såg istället att i skenet av gruppen så blev individens migrations- och integrationsprocess tydligare. Enligt Schutz så går FIRO- teorin att appliceras på alla slags grupper för att öka en förståelse för gruppen, jag anser att de här grupperna trots sin föränderlighet inte är något undantag. Det som troligen är fallet för dessa grupper, förstått av FIRO- teorin, är att de ofta kommer tillbaka till tillhörandefasen på grund av dess föränderlighet. Vad vi också kan förstå är att de troligen inte heller kommer till samarbetsfasen då de sällan får tillräckligt med tid för att lösa kontrollproblemen i kontroll/rollsökningsfasen. Gruppen saknar också ofta ett uttalat mål som de kan arbeta tillsammans i grupp för att nå (Schutz, 1958, s.37). Därför blir FIRO- teorin i det här fallet en hjälp i att förstå gruppens varande och inte gruppens mål.

I intervjuerna berättar båda personalgrupperna att ungdomarna till att börja med mest umgås med sina landsmän i de egna etniska subgrupperna. Efter en tid kan de börja umgås mer även med andra ungdomar i gruppen. Som jag skrivit ovan så kan detta förklaras med att ungdomarna först tyr sig till bekanta habitus för att känna ett tryggt KASAM i den nya situationen. När de sedan funnit en begriplighet i sin situation kan de kolla av den storgruppen de hamnat i så kan de på allvar delta i att söka sin position i tillhörandefasen. Detta kan ta olika lång tid beroende på hur det går i deras migrations- och integrationsprocess. Personalen på boende A har sett att det under ungdomsmötena tydligt går att se en utveckling av gruppen över tid. Nya ungdomar säger inte så mycket till att börja med på mötena medan de som bött ett tag på boendena pratar desto mer och visar sig själva. Utifrån Goffmans rollteori så är detta en scen där roller spelas upp, iakttas och befästs. De nya ungdomarna är de gamlas publik. De gamla ungdomarna spelar upp roller mer eller mindre medvetet som de vill påverka de övriga ungdomarna med (Goffman, 2004, s.19-21).

En av personalen på boende B nämnde ett exempel kring husmöten och hur ungdomarna i gruppen påverkar varandras agerande. En ungdom sade vid ett möte att den ville ha halalslaktat kött, sedan när nästa möte kom var det åtta till som ville ha samma sak. Den här situationen kan förstås och beskrivas utifrån båda valda teorierna. Goffman skulle som nämnts ovan beskriva det som en föreställning där roller visas och ungdomarna spelar sina roller utifrån ett mer eller mindre medvetet mål: att visa de övriga vilken roll och vilka egenskaper han vill bli uppfattat i (a.a.). Schutz och FIRO-teorin skulle beskriva att gruppen befann sig i tillhörandefasen och att halalslaktat kött är ett "cocktailproblem" (Schutz, 2004, s.145). När flera personer som tidigare inte tyckt halalslaktat kött var viktigt helt plötsligt tycker att frågan har blivit viktig så kan detta bero på att gruppmedlemmarna håller på att testa sina positioner i tillhörandefasen. Ett "cocktailproblem", i det här fallet Halal slaktat kött, är något som gruppen samlas kring som troligen är av ringa betydelse för åtminstone flera av individerna inblandade men som är något som hjälper gruppmedlemmarna att lära känna varandra. Oavsett vad det är så kommer det att hjälpa gruppmedlemmarna att lära känna varandra och ta reda på vilken position de vill ha i gruppen. Gruppen kommer ständigt att befinna sig och förändras över tid i de faser som FIRO- teorin tar upp. När nya ungdomar kommer in eller gamla flyttar så kommer nya "cocktailproblem" att komma upp.

Ett annat problem som jag tycker är intressant är det som båda boendena tar upp kring maten i stort. De beskriver det som ett återkommande problem i perioder, ibland är det mer bråk kring maten och ibland ingenting alls. De kan dock inte komma ihåg vid vilka tillfällen det har varit mer eller mindre, eller hur gruppkonstellationen sett ut. De berättar om

ungdomar som har sagt att maten är äcklig och vägrat äta och då har flera andra hängt på. Det har även varit ungdomar som har förstört maten för alla för att de tyckt att den varit oätbar, och även då fått med sig flera andra ungdomar. Personalen kunde dock observera att det var flera av ungdomarna som gick med på att inte äta maten som egentligen ville ha den. Personalen förklarar utageranden kring maten som ett individuellt problem och att det är ett enkelt sätt för individen att få ur sig ångest och frustration. Jag väljer att se på problemet utifrån mina valda teorier. Enligt Goffman så handlar det om en individ som, medvetet eller omedvetet, befäster sina egenskaper och sin roll hos sin publik. Den har ett visst agerande på grund av sin omgivning, ett tydligt exempel anser jag hur gruppen och den kollektiva boendemiljön påverkar individen. Det kan vara så att personen endast agerar ut sin ångest och frustration i stunden. Men eftersom han är i ett gruppssammanhang kommunicerar han ut mycket mer än så för sin publik. Han kommunicerar kroppsligt eller verbalt på ett sådant sätt att han kommer få en viss roll av andra personer i samma sociala inrättning som han egentligen inte har valt (Goffman, 2004, s.10-21). Han kommunicerar det som är utanför sin självbild eller uppfattningsförmåga i stunden. Vilket innebär att de övriga som varit med kommer att agera tillbaka på det som nyss spelats upp för att etablera sina roller och egenskaper för sin publik i samma sociala inrättning. Så trots att det eventuellt inte var med den intentionen (eller så var det så) kommer de övriga individerna att bli påverkade av den del i grupprocessen som kommer att följa. FIRO- teorin bidrar med information om ”cocktailproblem” och det faktum att gruppen befinner sig i tillhörandefasen. De utagerande kring maten som förekommer skulle kunna ses som ”cocktailproblem” och ett sätt för gruppmedlemmarna att testa sina positioner gentemot varandra (Schutz, 2008, s.145). Här känner gruppmedlemmarna av varandras och sina egna beteenden, om det är mer undersocialt eller översocialt, för att skapa sig en bild av vilken position som de vill ta i gruppen. Den ungdom som börjat agera ut kring maten skulle kunna förklaras som översocial och en person som gärna vill ha kontakt och uppmärksamhet av gruppen för sitt mående (a.a. s.40). För att få det iscensätter den en situation kring maten. Troligen vill den med sitt kontaktskapande också se de andra gruppmedlemmarnas beteende, även om detta kan vara mer eller mindre omedvetet. De gruppmedlemmar som följde den här personens beteende men som personalen utifrån sina observationer ansåg inte ville det kan ses som att de hade ett undersocialt beteende (Schutz, 2004, s.40). De kanske styrs av en tanke att vara obetydliga för gruppen och oväsentliga i den, vilket gör att de agerar som de gör i situationen för att stärka sin tillhörighet till gruppen även om de inte håller med om det som händer. På det här sättet genom att testa sitt beteende och observerar andras i relation till det som händer kring maten

som "cocktailproblem" så kan grupprocessen utvecklas. I utvecklingen av grupprocessen så blir individen involverad och påverkad av sin kollektiva boendemiljö.

En effekt av att gruppen tagit sig längre i grupprocessen kan vara att konflikter, dominans och roller blir mer framträdande. Båda boendena berättade om situationer där en ungdom fått och tagit en dominant ledarroll i den egna etniska gruppen. Som tidigare nämnts så är min tolkning att grupprocessen troligen går snabbare inom den egna etniska gruppen på grund av nämnda anledningar. Det gör att subgruppen snabbare kommer igenom tillhörandefasen och in i kontroll/rollsökningsfasen. Boendenas erfarenheter av en dominerande person i en etnisk subgrupp är väldigt snarlika. Personalen på båda boendena talar om att det är en person som själv har tagit en inofficiell ledarroll och de andra i gruppen har accepterat rollen att följa ledaren. Jag tolkar situationen att gruppen befinner sig i kontroll/tillhörandefasen utifrån FIRO-teorin (Schutz, 2008, s.49). De har i alla fall tillfälligt löst sin tillhörighet till gruppen. I kontroll/tillhörandefasen testar gruppmedlemmarna sina roller och konfronterar och bevakar varandra utifrån dessa. Som en av ungdomarna som tagit en inofficiell ledarroll gjorde när han sade att ingen av de andra i den egna etniska subgruppen fick vara med och spela fotboll om inte han fick nya fotbollsskor. Han konfronterade de andra med sin roll. De andra ungdomarna svarade med att låta sig kontrolleras av den inofficiella ledaren och därmed konfronteras med sina roller. Enligt Schutz kan den inofficiella ledarens beteende beskrivas utifrån att han är defensiv och "hög i kontroll". Han har eventuellt en låg självkänsla och har ett starkt behov av att få bekräftelse av de övriga i gruppen (a.a.). Jag gissar att hans KASAM är ganska lågt. Han beteende kan i det här fallet få utrymme då han i sin grupp har individer som kompletterar hans rollpreferens, i gruppen finns de som vill bli styrda. Flera av de övriga är troligen "låga i kontroll" med ett defensivt beteende (a.a.). Gruppen har format sina medlemmar och förstärker ständigt deras roller. Individen blir påverkad av sin kollektiva boendemiljö och den får betydelse för individens beteende. Utan just den här gruppkonstellationen skulle eventuellt inte någon av dess medlemmar inta den roll de tagit.

Enligt Goffman är detta ett exempel på ett socialt skådespel (Goffman, 2004, s.23). Ledaren spelar upp sin roll för sin publik och förmedlar sitt budskap och de egenskaper som han, medvetet eller omedvetet, vill bli sedd i. Vid ett senare tillfälle spelar gruppmedlemmarna som följer ledaren upp en scen där de vill förankra ledarens roll och makt inför sin publik (som också inkluderar den inofficiella ledaren). Scenen visar i det här exemplet att de lyssnar på den inofficiella ledaren och de tänker inte följa med och spela fotboll. I Goffmans teori skulle den här subgruppen vara ett team. Ett team är en grupp som har ett formellt förhållande mellan medlemmarna i teamet och som ständigt jobbar för att

upprätthålla den egna uppfattningen om det egna teamet och dess normer (a.a. s.76). Det här teamet spelar upp scener som visar att de har en dominant inofficiell ledare och flera personer som väljer att kontrolleras under ledaren. Det som är viktigt att titta på i en sådan här situation är hur rollerna har uppstått. Eftersom en individ inte alltid uppfattar sig själv så som gruppen uppfattar den så kan en person ge ett första intryck hos en grupp som denne inte planerat. Goffman beskriver det som att en person kan handla både omedvetet om medvetet, ibland kommunicerar individen utanför sin självbild och är omedveten om vad handlandet kan skapa hos andra individer. Eftersom roller ofta skapas baserade på första intryck så är de enligt Goffman svåra att omvärdera och svåra för individer att ta sig ur (Goffman, 2004, s.20). Nu fanns det ingen möjlighet för mig att ge mig in i den processen att observera gruppen på ett sådant sätt eller att intervjua de berörda ungdomarna för att få fram vad i dem gjorde att de tog, fick och gav de roller som de gjorde. Det jag vill göra är att belysa det som Goffman säger: roller bildas och förstärks i ett socialt samspel och i interaktion med andra i grupp, oavsett om de är medvetna eller omedvetna. Personalen på boende B berättar om hur de genom att byta sammanhang för en av de killarna som tagit och fått en inofficiell ledarroll kunde hjälpa honom att bryta sin roll. Det hade innan denna åtgärd inte hjälpt med någon annan insats för att minska hans dominans i gruppen. Det var han tillsammans med gruppen som skapade rollen. I det nya sammanhang som han blev placerad i fanns inte samma föreställning att det här är en kille som har egenskap att leda oss, de lät sig inte få det första intrycket. Om jag spekulerar så fick han eventuellt inte ens chans att visa på några sådana sidor om han nu skulle varit medveten om dem.

I de exemplen som boendena tar upp visar det sig sedan att båda teamen/etniska subgrupperna faller tillbaka i tillhörandefasen. Ledaren ifrågasätts i hemlighet av sina medlemmar till personalen. Gruppmedlemmarna frågar sig återigen om de vill tillhöra gruppen. Goffman talar om en främre och en bakre region av skådespelet (Goffman, 2004, s.97). I en grupp som har avklarat sin fråga om tillhörighet och är trygg i sitt upprätthållande skulle teamet/egna etniska gruppen kunna vara individens bakre region där denna kan slappna av och ta av sig sin roll att ständigt hävda gruppen utåt. I båda fallen som personalen tar upp så kommer individer i gruppen och talar om för personalen att de egentligen inte vill följa den inofficiella ledaren och att de vill göra de saker som han säger att de inte får, men de vågar inte sätta sig emot ledaren. Tillsammans med personalen skapas alltså en bakre region och det blir ledaren som blir publiken i den främre regionen. Det är för ledaren som de upprätthåller gruppen för de vågar inte bryta sin tillhörighet, deras roll av att vara kontrollerade är för stark. Dessa individer har fastnat i roller som skapats av de själva och gruppen. Jag kan spekulera i

att deras KASAM inte är det starkaste just nu (Antonovsky, 2005, s.45,46). Gruppen har påverkat dem på ett sätt som är svårt att begripa och de har inte verktygen att hantera det på egen hand så de vänder sig till personalen. Inte föränn personalen ingriper och flyttar på personen med ledarrollen bryts det mönster av roller som den sociala interaktionen i gruppen har skapat.

Ett annat exempel på hur grupprocessen i kombination med integrationsprocessen påverkar och har betydelse för individen är att när ungdomarna fått PUT och bott på boendet ett tag minskar deras intresse av att tillhöra ungdomsgruppen på boendet. De har kommit så långt i sin integrationsprocess att de börjat finna andra sammanhang och aktiviteter utanför boendet. Medan de nya ungdomarna har ett starkt behov av att tillhöra ungdomsgruppen på boendet, speciellt de etniska subgrupperna för att stärka sitt KASAM och trygghet i den nya situationen.

Personalens roll i arbete med gruppen

Chefen på boende A berättar att hon på ett medvetet sätt försöker påverka gruppdynamiken. Hon vill styra så att gruppen inte blir en etnisk homogen grupp som befinner sig på samma ställe i migrationsprocessen då detta har en negativ påverkan på integrationsprocessen och på individen. Hon kan se att gruppdynamiken har påverkan och betydelse för hur väl individens integrationsprocess kommer falla ut under tiden ungdomen bor på boendet. Som nämnts tidigare så finns det en betydelse för individens KASAM att vistas med personer med liknande etnisk bakgrund och liknande habitus den första tiden på boendet.

Brendler-Lindqvist menar att den mest kritiska perioden för dessa barn och ungdomar är den tid då de anländer till Sverige och hur de då tas emot. De befinner sig då i en desorienteringsfas och mötet med det nya landet, dess språk, kultur, regler, livsstil är annorlunda och krävande för barnen. Det är just under denna tid som de också får leva i ovisshet om huruvida de får stanna i Sverige eller inte (Brendler-Lindqvist, 2004, s.13). Jag anser att det därför är viktigt att inte ta ifrån ungdomen den trygghet och den betydelse närheten till sina landmän har för individen. Det blir viktigt att finna en balans mellan integrationsprocessen och individens KASAM och trygghet i sin situation. Chefen på boende A tar upp att de jobbar med ett faddersystem för att komma runt det här problemet och hitta en balans. De vill undvika att ungdomarna från samma etniska bakgrund och språkgrupp befinner sig på samma ställe i migrationsprocessen. När de har kommit olika långt i migrationsprocessen kan de utgöra ett stöd för varandra på ett annat sätt som kan stärka båda ungdomarnas KASAM och integrationsprocess. Båda cheferna berättar att de kan se att

ungdomar som får vara faddrar och bidra till en ny ungdom växer i sin roll och självförtroende och den nya ungdomen för ett tryggt stöd från en person som delar samma språk och har liknande bakgrund. De berättar också att de medvetet kan välja ut individer till faddrar som har ett undersocialt beteende som behöver stärkas i sin självkänsla och självförtroende. Eventuellt så skulle självkänslan kunna stärkas av gruppen om personen brottas med några av de farhågor som Schutz menar kan vara drivande för det undersociala beteendet i tillhörandefasen: oduglig, obetydlig och oväsentlig i gruppen (Schutz, 2008, s.40). Ett fadderskap kan bidra till både den som är en fadder och den som får en fadder genom ökad begriplighet och hjälp att finna verktyg för en hanterbarhet i den nya miljön som individen befinner sig i (Antonovsky, 2005, s.44,45). Fadderskapet kan även gynna grupprocessen och bidra till att den nya ungdomen snabbare kommer in i storgruppen och deltar i tillhörandefasen. Det kan även bidra till att den ungdom som är fadder finner en mening och tydligare position i storgruppen. När ett faddersystem inrättas så bör också en medvetenhet finnas att individerna i gruppen redan från början tilldelats positioner i gruppen som troligen också kommer att behöva testas under tillhörandefasen (Schutz, 2008, 145).

Chefen på boende B tar upp fördelen med att ha två hus när det gäller styrning av gruppens dynamik. Om de känner till att två individer haft konflikt med varandra tidigare på annat boende så har de möjlighet att dela på dem för att de inte ska falla in i gamla roller. Detta för att inte ska påverka de övriga ungdomarna i gruppen. De eftersträvar en lugn grupp. Även om sådan kunskap kan vara bra att ha om ungdomarna innan de kommer så skulle det kunna vara så att det var det sociala sammanhanget som de befann sig i då som skapade dem i dessa roller. Som Goffman säger så bildas och förstärks roller i ett socialt samspel och i interaktion med andra i gruppen (Goffman, 2004, s.20). Men han säger också att ofta skapar sig människor ett första intryck av personer och dessa är svåra att omdefiniera så även om de hamnar i ett nytt socialt sammanhang så skulle de eventuellt inte bryta sin rolldefinition av varandra eller sig själva. De är ständigt varandras publik. Chef och personal tog i den här situationen beslutet att dela på dessa ungdomar och på ett sätt även de bli publik till det skådespel och de roller som dessa ungdomar skapat gentemot varandra.

Det exempel som tas upp under rubriken ”Konflikter, dominans och roller” om den kille som tagit rollen som inofficiell ledare i en av de etniska subgrupperna i ett av husen på boende B är ett annat exempel på hur personalen använde sina två hus för att arbeta med gruppen. I det här fallet så hjälpte det individen att bryta sin roll som han tagit i ena huset på grund av påverkan av gruppen och det sociala sammanhang han befann sig i där. I det andra huset fanns inte publik för det beteendet och han själv och personalen fortsatte inte förstärka

det heller. Lallander påpekar att det är alltid nödvändigt att sätta in den lilla gruppen i ett större sammanhang. Dynamiken och samspelet mellan ”individ- grupp- kollektiv- samhälle/kultur” behöver ständigt beaktas för att förstå förändringen av någon av delarna i denna kedja (Lallander, 2007, s.12-13). I det här fallet så behövdes dynamiken i den etniska subgruppen beaktas för att en förändring skulle kunna ske i individen.

Begreppet hemideologi som Sällnäs (2000) tar upp har varit intressant att ha med i uppsatsen för att, delvis, provocera fram chefers och personals upplevelser och tankar om syftet med den kollektiva boendemiljön och med ungdomsgruppen (s.122). Det har kommit fram att det finns både stöd för att se boendet som hem/familjeliknande och tankar emot det. Min tolkning är att det generellt inte finns stöd för tanken hos personalen och hos cheferna fanns det inte det. Målet med den kollektiva boendemiljön enligt cheferna och de flesta i personalgruppen är att skapa en trivsamt miljö och stämning på boendet och göra det hemtrevligt men inte att efterlikna en familj. Målet och syftet för boendet är att ungdomarna ska klara ett eget boende och integreras i det svenska samhället och stöd ska finnas från professionell personal för det. Det kommer dock fram i vissa delar av intervjuerna att personal och chefer ser en poäng med en kollektiv boendemiljö och att ungdomarna kan få stöd av varandra både emotionellt och i sin integrationsprocess, men detta kommer aldrig fram som ett mål eller syfte. Personalen kan se att ungdomarna har nytta och stöd av varandra i sin egen utveckling och de kan lära sig mycket om hur de agerar i olika situationer bara genom att vistas i en grupp. Samt att bo i en kollektivboendemiljö och dessutom bo med så många personer från olika kulturer.

På boende B berättar chefen att det till viss del finns en tanke kring att få ihop gruppen genom de gruppaktiviteter som personalen gör tillsammans med ungdomarna. Att göra styrda gruppaktiviteter tillsammans är något som kan vara ett stort stöd för grupprocessen. Det är en hjälp till ungdomsgruppen att vara i sammanhang där de kan testa sina positioner i tillhörandefasen. En styrd gruppaktivitet kan ses som att personalen ger ungdomarna ett ”cocktailproblem” att samlas kring (Schutz, 2008, s.145). Det skulle eventuellt också kunna bidra till att ungdomarna inte behöver skapa så många egna ”cocktailproblem” som blir mer konflikt drabbade så som maten till exempel. Något som båda personalgrupperna är överens om är att när ungdomsgruppen möts i en sportaktivitet så suddas alla nationalitetsgränser ut. Detta gör att det går att skapa ett ”cocktailproblem” som inte är påverkat av integrationsprocessen utan alla kan delta i en grupprocess på lika villkor oavsett om det finns en språkgemenskap eller inte. Personalen på boende A berättar också att de kan se att ungdomar oavsett om de är mer tillbakadragna eller mer framåt möts i gemensamma

aktiviteter. Så oavsett om de har ett undersocialt eller översocialt beteende så kan de delta i gruppen och i aktiviteter (Schutz, 2008, s.40-41). Ungdomar som i vanliga fall inte deltar i gruppen som annars drar sig undan och kanske har ett undersocialt beteende får en chans att delta i grupprocessens tillhörandefas och kanske eventuellt finna en position som den känner att den vill ha. Att personalen ordnar med styrda aktiviteter kan vara av stor vikt för gruppen och hur den kan komma att ha betydelse och påverkan på individen. Att laga mat tillsammans är en annan aktivitet som alla ungdomar behöver delta i, i alla fall på boende A och till viss del på boende B. Här är personalen med och styr så att de ungdomar som inte umgås med varandra naturligt i vardagen får laga mat tillsammans. Det kan vara ett stöd för grupprocessen i tillhörandefasen att gruppmedlemmarna får chans att utföra och lösa en uppgift tillsammans. I den här situationen får ungdomar som inte umgås annars och som kanske inte har koll på varandra i gruppen chansen att testa sina positioner gentemot varandra.

xEn annan aktivitet som finns på initiativ av personal och chef är husmötena. Husmötena är ett perfekt forum för ungdomarna att spela upp sina roller inför sin publik (både personal och ungdomar) och här blir också grupprocessen tydlig och vilka som har tagit vilka positioner hittills.

När de på boende B skulle införa en styrd aktivitet i form av att arbeta med ART i gruppen stötte de på problemet att det är svårt att jobba med gruppen när medlemmarna befinner sig i olika faser av migrations- och integrationsprocessen. På grund av det var det inte möjligt att utföra ART i storgrupp men de ska hitta en annan konstellation av gruppen och testa igen. Eventuellt kommer de att göra det i de etniska subgrupperna eller i språkgrupper. Ett arbete med gruppen på det här sättet skulle troligen stödja gruppen i att komma igenom tillhörandefasen och in i kontroll/rollsökandefasen snabbare. Att arbeta med ART tillsammans i grupp skulle göra att medlemmarna får syn på varandra och en djupare kunskap om varandra på ett sätt som de inte skulle få endast av att interagera i en vardagsmiljö. Grupprocessen skulle ta ett steg framåt som annars kanske inte skulle vara möjlig i en så föränderlig storgrupp som det är på dessa boenden. Detsamma skulle troligen gälla för de etniska subgrupperna om de i framtiden kommer att arbeta med ART i dem. Det är spännande att det finns en tanke att det ska gå att använda gruppen på ett sådant sätt för att stödja individen. Gruppen skulle få en betydelse för individen på ett helt annat sätt än vad som erbjuds i vardagsmiljön på boendet.

Sammanfattande slutsatser

Ungdomarna som bor på HVB-hem för ensamkommande flyktingbarn befinner sig i flera parallella processer som påverkar och har betydelse för dem. Samtidigt som de går igenom sin migrations- och integrationsprocess befinner de sig även i en gruppprocess. De parallellt pågående processerna har varit av betydande vikt i uppsatsens analys och diskussion. Det krävs ett ständigt samspel mellan integrationsprocess och gruppprocess för att samtliga gruppmedlemmarna i storgrupp aktivt ska kunna agera med varandra och börja en process i det som Schutz kallar tillhörandefasen, vilket är den första fasen i en grupps utveckling.

Det har även visat sig att en balans mellan individens trygghet och KASAM och dess integrationsprocess behöver beaktas. Det är lätt gjort att integrationsprocessen blir överordnad individens behov av trygghet och samhörighet i gruppen. Ungdomsgruppen, i synnerhet den egna etniska gruppen, kan utgöra en viktig betydelse för individen framförallt den första tiden i Sverige. För att få balans mellan dessa två aspekter har ett av boendena ett utarbetat system för att styra gruppens dynamik på ett sätt som gynnar både individens KASAM och dennes integrationsprocess. Individer från samma etniska bakgrund ska inte befinna sig på samma ställe i integrationsprocessen för att kunna utgöra bästa möjliga stöd för varandra.

Ungdomarnas olikheter i parallellprocesserna är orsak till många jämförelser ungdomarna emellan vilket kan påverka individen i dennes vardag. Den egna situationen blir väldigt tydlig i spegling mot de andras vilket kan göra att individens KASAM blir påverkat av gruppen i den kollektiva boendemiljön.

I storgruppen finns det etniska subgrupper, eller det som Goffman kallar för team. De kan som jag tolkar det ha en snabbare process i tillhörandefasen vilket också har visat sig i analysen av materialet. I den egna etniska gruppen känner individerna till att de till viss del har ett gemensamt habitus och de känner en annan trygghet och KASAM än vad de gör i storgruppen till att börja med. Flera etniska subgrupper på boendet har, som jag har tolkat det, kommit igenom tillhörandefasen och in i kontroll/rollsöknings fasen. I kontroll/rollsökningsfasen blev individerna i gruppen påverkade av roller som togs i gruppen och vissa blev ”höga i kontroll” och vissa blev ”låga i kontroll”. Rollerna skapades och formades i ett ömsesidigt beroende och personalen kunde observera att flera av ungdomarna agerade på ett sätt som egentligen var emot deras vilja. Gruppens kraft i den etniska subgruppen blev så stark att det var svårt för ungdomarna att ta sig ur de roller som hade formats. Goffman menar att det är ett pågående skådespel och roller har formats av bland annat första intryck och dessa är svåra att förändra. Ahmadi berör något i anknytning till den egna etniska gruppen som är viktigt att komma ihåg. Den egna etniska gruppen är inte alltid

det som personen innerst inne identifierar sig med. Så att låta gruppen blandas och inte forma sig allt för mycket i etniska subgrupper kan gynna och ha stor betydelse för individens identitetsskapande i gruppen. Detta är till viss del i kontrast till det som Brendler-Lindqvist poängterar i styrkan i den egna etniska gruppen i form av trygghet och igenkännande den första tiden. Men det kanske just är så att det är den första tiden sedan blir det viktigare att en gruppprocess kommer igång i storgruppen.

Att göra styrda gruppaktiviteter tillsammans är något som kan vara ett stort stöd för gruppprocessen och gruppens framtida påverkan och betydelse för individen. Det är en hjälp till storgruppen att vara i sammanhang där medlemmarna kan blandas och där de kan testa sina positioner i tillhörandefasen. Det gör att ungdomar som trots tryggheten och det gemensamma habitus som finns i den egna etniska gruppen kan få kontakt med de andra ungdomarna i storgrupp. Som Ahmadi påpekar så kan det vara vissa som längtat efter något annat men eventuellt fastnat i gamla roller och mönster i den egna etniska gruppen. Gruppen har påverkat individen till en roll och ett beteende som denne eventuellt inte önskat. Här kan personalen vara ett stöd för storgruppen genom att erbjuda och stödja gemensamma aktiviteter. En styrd gruppaktivitet kan ses som att personalen ger ungdomarna ett ”cocktailproblem” att samlas kring. Det skulle eventuellt kunna bidra till att ungdomarna inte behöver skapa så många egna ”cocktailproblem” som blir mer konfliktdrabbade så som maten till exempel. Personalen förklarar utageranden kring maten som ett individuellt problem och att det är ett enkelt sätt för individen att få ur sig ångest och frustration. Jag väljer att se på problemet utifrån mina valda teorier vilket har kunnat visa på både hur gruppen har en påverkan på individens beteende men även att individens beteende som eventuellt utgår från frustration trigger igång processer i gruppen. Analysen har på flera sätt visat hur gruppen påverkar och har betydelse för individen och jag har funnit att mina valda teorier och begrepp har kompletterat varandra på ett sätt som givit klarhet till mitt syfte med studien.

Uppfyllande av syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie har varit att utifrån ett personalperspektiv få en ökad kunskap om och förståelse för hur den kollektiva boendemiljön på HVB-hem för ensamkommande flyktingbarn påverkar och har betydelse för den enskilda ungdomen. Personalen har i enlighet med mina frågeställningar beskrivit hur de uppfattar att ungdomsgruppen har betydelse för och påverkan på den enskilda individen, hur de uppfattar att ungdomarna anpassar sig till gruppen över tid, hur ungdomarnas bakgrund påverkar gruppen samt hur de som personal arbetar med gruppen. Resultatet har visat många exempel då gruppen har påverkan och

betydelse för den enskilda individen. Vissa observationer, reflektioner och erfarenheter har varit väldigt snarlika hos de båda HVB- hemmens personal och chefer. Genom svar på frågeställningarna hur individen anpassat sig till gruppen över tid och hur ungdomens bakgrund påverkat gruppen har jag med hjälp av mina valda teorier och begrepp fått en större inblick hur gruppen faktiskt har en påverkan och betydelse för individen.

Bristen på studier gällande just gruppens påverkan och betydelse för individen på HVB- hem för ensamkommande flyktingbarn gjorde att jag med min studie sökte en grundläggande förståelse. Mot bakgrund av detta tycker jag mig ha uppfyllt mitt syfte och fått svar på mina frågeställningar.

Egna reflektioner

Jag har reflekterat en hel del under studiens gång hur arbetet på HVB- hem för ensamkommande flyktingbarn skulle kunna utvecklas. Nu när jag sammanställt mitt resultat är jag än mer inspirerad av att se en utveckling kring just grupperspektivet på dessa boenden. Med det menar jag inte att individperspektivet ska ersättas utan att det kommer att vidgas om vi även tar in ett grupperspektiv. Jag kan se att individens agerande och beteende till viss del kan förklaras med hjälp av gruppteorier och sociologiska resonemang. Beteenden som annars endast förstås utifrån ett individuellt psykologiskt perspektiv. Det som framkommit i studien med ”cocktailproblem” tycker jag är ett utmärkt exempel på hur förståelsen för individen i grupp i en kollektiv boendemiljö skulle kunna utvecklas.

Då tidigare studier kring detta specifika ämne som jag tagit upp i min studie saknas så hoppas jag att den här studien även om den endast är på C-uppsatsnivå kan inspirera fler att utveckla och bygga vidare på detta forskningsområde. I studien framkom även något som jag tyckte var väldigt intressant och hoppas kunna utveckla i framtiden då denna studie inte har haft utrymme till det. Jag skulle också gärna se och vill inspirera andra att forska på det här ämnet just på HVB- hem för ensamkommande flyktingbarn. I intervjuer på båda boendena har det framkommit att en specifik etnisk subgrupp har varit extra svår att arbeta med och svår för de andra ungdomarna att interagera med, det är den Irak kurdiska gruppen. Den kurdiska gruppen har beskrivits som väldigt sammansvetsad och flera informanter har sagt att det är omöjligt att arbeta med integration i den här gruppen. Jag frågar mig varför och skulle vilja ta del av forskning på kurdernas historia och om det eventuellt även skulle hjälpa att förstå fenomenet med hjälp av habitus begreppet.

Jag tycker att det har varit en lärorik och givande process att göra denna uppsats. Jag är tacksam över att ha fått möjligheten att ta del av personalens erfarenheter och upplevelser av ungdomsgruppen på HVB- hem för ensamkommande flyktingbarn. Jag tycker att det behövs vidare forskning kring ämnet och jag hoppas som sagt att denna uppsats är ett exempel att ha i åtanke för den kommande forskningen.

Källor

Litteratur

- Ahmadi, Nader (2007). *Ungdom, kulturmöten, identitet*. Stockholm: Liber AB.
- Angel, Birgitta; Hjern, Anders (2004). *Att möta flyktingar*. Lund: Studentlitteratur.
- Antonovsky, Aaron (2005). *Hälsans mysterium*. Stockholm: Natur och kultur.
- Brendler-Lindqvist, Monica (2004). *Att möta de ensamkommande barnen*. Stockholm: Rädda Barnen.
- Bourdieu, Pierre (1998). *Practical Reason*. Oxford: Blackwell Publishers Ltd
- Elmeroth, Elisabeth; Häge, Johan (2009). *Flyktiens barn*. Lund: Studentlitteratur.
- Holmgren, Oweini. (1999). *Folkhemmets bakgård – att bana väg för integrationen i Sverige*. Stockholm: Atlas bokförlag.
- Hylland Eriksen, Thomas. (2003). *Etnicitet och nationalism*. Falun: Nya Doxa
- Jong, de, Marjanna (2005). *Vardagen för asylsökande ungdomar som kommit ensamma till Sverige*. Malmö: Lärarutbildningens reprocentral
- Kvale, Steinar (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Danmark: Studentlitteratur.
- Lalander, Philip; Johansson, Thomas (2009). *Ungdomsgrupper i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Maltén, Arne (1992). *Grupputveckling*. Lund: Studentlitteratur.
- Migrationsverket 1 (2010): *Aktuellt om Ensamkommande barn och ungdomar*. Hämtad: 2010-04-15. Tillgänglig URL: http://www.migrationsverket.se/pdffiler/kommuner/aktuellt_barn.pdf
- Migrationsverket 2 (2010). *Ett gemensamt ansvar för ensamkommande barn och ungdomar*. Hämtad 2010.04-15. Tillgänglig URL: <http://www.migrationsverket.se/infomaterial/asyl/allmant/ensamkommandebarn.pdf>
- Månson, Per (2004). *Moderna samhällsteorier Traditioner, riktningar, teoretiker*. Finland: Prisma
- Nationalencyklopedin. Hämtat 2010-05-31. Tillgänglig URL: <http://www.ne.se>
- Neuman, W. Lawrence (2006). *Social research methods – qualitative and quantitative approaches*. 6. ed. Boston: Pearson/ Allyn and Bacon.
- Olsson, Eric (1998). *På jakt efter gruppens själ*. Lund: Studentlitteratur.
- Schutz, William (1958). *A three dimensional theory of interpersonal behaviour*. New York: Rinehart & Company, INC.
- Schutz, Will (1997). *Den goda organisationen: En modell för utveckling av människor, grupper och organisationer*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Separated Children in Europe Programme. Hämtat 2010-05-31. Tillgänglig URL: http://www.separated-children-europe-programme.org/separated_children/about_us/scep_programme.html
- Smith, Terry (2009). *Statement of good practice, 4th Revised Edition*. Danmark: Rädda Barnen, Separated Children in Europe Programme.
- Sohlberg, Peter & Sohlberg, Britt-Marie (2009). *Kunskapens former*. Malmö: Liber AB.
- Svedberg, Lars (2007). *Gruppsykologi, om grupper, organisationer och ledarskap*. Danmark: Studentlitteratur
- Sällnäs, Marie (2000). *Barnavårdens institutioner – framväxt, ideologi och struktur*. Stockholm: Stockholms Universitet
- Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk- samhällsvetenskaplig forskning*. ISBN: 91-7307-008-4 Tryck:

Elanders Gotab.Ödman, Per-Johan (2007). *Tolkning, förståelse, vetande Hermeneutik i teori och praktik*. Finland: Norstedts Akademiska förlag.

Lagar, förordningar och föreskrifter

SFS 2003:460 Lagen om etikprovning som rör människor.

SFS (1994:137) Lag om mottagande av asylsökande m.fl.

SFS (2001:453) Socialtjänstlag

SFS (2002:1118) Förordning om statlig ersättning för asylsökande m.fl.

SOSFS (2003:20) Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om hem för vård eller boende

SFS (2005:716) Utlänningslag

Bilaga 1

Hej!

Jag heter Kerstin Trägårdh jag studerar på socionomprogrammet vid Ersta Sköndal Högskola, jag ska nu under de närmsta veckorna skriva en C-uppsats kopplad till ämnet socialt arbete.

Jag har valt att komma i kontakt med just Er då er verksamhet är intressant för mitt val av uppsatsämne. Min uppsats kommer att belysa den kollektiva boendemiljöns betydelse för och påverkan på den enskilda ungdomen på gruppboenden för ensamkommande flyktingungdomar ur ett personalperspektiv.

Min studie kommer att bygga på intervjuer av biträdande verksamhetschefer och personal på två stycken gruppboenden för ensamkommande flyktingungdomar, varav jag gärna ser att Ert boende skulle vara ett av dem. På Ert boende är jag intresserad av att intervjua biträdande verksamhetschef i en enskild intervju och 4 ur personalgruppen i en gruppintervju.

Namnen på verksamheterna som deltar i studien kommer inte att publiceras i uppsatsen då det inte är de enskilda verksamheterna som är fokus för uppsatsen utan fokus är gruppen på gruppboenden som fenomen. Samtliga personuppgifter kommer att behandlas konfidentiellt och avidentifieras i uppsatsen.

Jag beräknar att intervjun med biträdandeverksamhetschef kommer att ta cirka en timme och grupp intervjun med personalen kommer att ta ca en och en halv timme. Jag vill med ert samtycke använda bandspelare under intervjuerna.

Självklart är det helt frivilligt att medverka och att avbryta sin medverkan när helst Ni vill. Ert deltagande uppskattas!

Jag skulle vilja ha svar från Er om ni är intresserade av att delta i studien så snart ni har möjlighet. Jag är angelägen om att göra intervjuerna så snart som möjligt.

Om Ni undrar över något kontakt mig gärna!

Vänliga hälsningar

Kerstin Trägårdh

Tel: 070-49 54 179

Email: kerstintragardh@gmail.com

Bilaga 2

Samtycke

Jag heter Kerstin Trägårdh och jag läser sista terminen på socionomprogrammet vid Ersta Sköndal Högskola. Just nu håller jag på att skriva min C-uppsats och jag har tillfrågat Er att delta i en intervju. Jag vill upplysa Er om att Ni under studiens gång har rätt att när som helst dra Er ur och att Er medverkan är frivillig.

Jag vill kort presentera syftet med min studie och informera om hur de uppgifter som jag samlar in kommer att hanteras.

Min uppsats kommer att belysa den kollektiva boendemiljöns betydelse för och påverkan på den enskilda ungdomen på gruppboenden för ensamkommande flyktingungdomar ur ett personalperspektiv. I uppsatsen kommer inte namnet på Er verksamhet att publiceras då det inte är de enskilda verksamheterna som är fokus för uppsatsen utan fokus är gruppen på gruppboenden som fenomen. Jag kommer då givet inte heller att publicera Ert namn, utan endast Er befattning inom verksamheten. Det material jag samlar in kommer endast att användas till min C-uppsats. Råmaterial så som bandinspelningar från intervjuer och transkriberingar av intervjuer kommer att förstöras efter färdigställd uppsats. C-uppsatsen kommer efter examinationen att finnas tillgängliga för allmänheten på campus Sköndals högskolebibliotek samt på Ersta Sköndals biblioteks hemsida . Jag vill även ge Er möjlighet att läsa den färdiga uppsatsen.

Slutligen vill jag be om Ert medgivande att spela in den intervju Ni deltar i.

Om du har några frågor är du välkommen att kontakta mig:

Kontaktperson:

Kerstin Trägårdh

Tel: 0739-577176

Handledare:

Johan Gärde

Email: johan.garde@esh.se

Jag har tagit del av och godkänner ovanstående information

Datum

Namn

Namnförtydligande

Bilaga 3

Intervju Guide

Personal

- Hur ser mottagandet ut när en ny ungdom flyttar in på boendet?
- När ni observerat ungdomsgruppen vid inflyttning, vad har ni uppmärksammat?
- Beskriv i vilka vardagssituationer som ni kan observera att ungdomsgruppen spontant eller planerat umgås?
- Arbetar ni med att inkludera ungdomarna i gruppen och med gruppens sammanhållning?
- Hur ser ni på att hemideologin tidigare i institutionsvårdens historia var en dominerande faktor är det något som ni eftersträvar? Om inte, varför då?
- Vilka olika etniciteter har ungdomarna på boendet?
- Finns det etniska subgrupper på boendet?
- Finns det andra subgrupper på boendet?
- Har ni idag någon etniskgrupp som upplevs som dominant på boendet? Hur ser ni att det påverkar övriga etniska grupper och enskilda ungdomar?
- Finns det något särskilt ni har kunnat observera hos de olika etniska grupperna på boendet när de interagerar med varandra? Förändras gruppernas interagerande med varandra över tid? Luckras gränserna upp eller förstärks?

Påverkan på ungdomen

- Hur uppfattar ni att de enskilda ungdomarna kan påverkas av att bo i en kollektiv miljö med andra?
- Finns det ungdomar som flyttat på grund av den kollektiva boende miljön?
- Hur påverkas en ungdom som på boendet är ensam om sin etniska bakgrund av det kollektiva boendet och de etniska grupper som finns?
- Förekommer det konflikter mellan de kulturella grupperna på boendet? Hur hanteras i så fall dessa? Och hur påverkar det den enskilda ungdomen?

Betydelse för ungdomen

- På vilket sätt kan ungdomsgruppen vara ett stöd för den enskilda ungdomen?
- Vilken betydelse uppfattar ni att etniska subgrupper har för den enskilda ungdomen på boendet? Använder man sig av dem för att ge stöd till enskilda? (fadderskap)
- Upplever ni att det är enklare för en ungdom som har andra från samma kulturella bakgrund att hantera sin situation?
- Kan ni se att den egna kulturella gruppens betydelse för den enskilda ungdomen förändras över tid, mindre viktig mer viktig?
- Umgås ungdomarna med olika personer i ungdomsgruppen idag mot när de flyttade in?
- Hur tycker ni att ungdomsgruppen påverkar den enskilda ungdomens integrationsprocess? Kan den vara gynnsam eller ej?

Chef

- Finns det hos ledningen en diskussion kring den kollektiva miljön på boendet och hur den påverkar och kan ha betydelse för de enskilda ungdomarna?
- Ska personalen medvetet arbeta kring att skapa sammanhållning i gruppen eller är det något som inte eftersträvas?
- Hur uppfattar ni att de enskilda ungdomarna kan påverkas av att bo i en kollektiv miljö med andra?
- Hur ser ni på kulturell tillhörighet i ungdomsgruppen?
- Det finns forskare som hävdar att hemideologin tidigare var en dominerande faktor i institutionsvården, hur ser ni på det idag?
- Hur tycker ni att ungdomsgruppen påverkar den enskilda ungdomens integrationsprocess? Kan den vara gynnsam eller ej?